

Ki
2154

61
HENRICI NETTELBLADTI

ROSTOCHIENSIS

DE

DOTALITIO

E LEGIBVS ET MORIBVS GERMANORVM

SPECIATIM

MEGAPOLENSIVM

LIBELLVS SINGVLARIS.

27. 3. 06.

ROSTOCHII ET WISMARIAE
SVMTIBVS IOANNIS ANDREAE BERGERI
cl̄o l̄cccxxxvi.

56
CICERO *de Offic.*

Lib. I. Cap. 17.

Sed si contentio quaedam, et comparatio fiat,
cui plurimum tribuendum officii, princeps
est PATRIA.

GENEROSISSIMIS ATQVE EXCELLENTISSIMIS
ILLVSTRE
CORPVS PROVINCIALE MECLEBVRGICVM
REPRÆSENTANTIS
COLLEGII ARCTIORIS DELECTVS
DOMINIS DEPVTATIS
VIRIS
NON MAGIS
PROPTER MAIORVM IMAGINES
QVAM
IVSTITIAM AEQVITATEM PRVDENTIAM
ET PVLCHERRIMVM RELIQVARVM VIRTVTVM CONCENTVM
SPLENDIDISSIMIS
LIBERALIVM STVDIORVM FAVORIBVS
MAXIMIS
PATRONIS SVIS INDVLGENTISSIMIS

H V N C L I B E L L V M
O B S E Q V I O S I S S I M A E M E N T I S A R G V M E N T V M
E A Q V A D E C E T P I E T A T E
C O N S E C R A T

A T Q V E
V I T A E T E R M I N O S A M P L I S S I M O S
G L O R I A E C V R S V M S E M P I T E R N V M
M E R I T O R V M F R V C T V S A B V N D A T I S S I M O S
S A L V T E M P E R E N N E M
R E L I G I O S I S S I M E P R E C A T V R
S E S V A Q V E S T V D I A C O M M E N D A N S

T A N T O R V M N O M I N V M

C V L T O R O B S E R V A N T I S S I M V S
H E N R I C V S N E T T E L B L A D T .

PROOEMIUM.

Promissum cadit in debitum. Dicti huius peruulgati
ne immemor videar, iam quae in praeloquio disser-
tationis meae inauguralis promissa atque recepta,
aliqua perficio ex parte. Sistit se eruditorum iudicio se-
cundum de Viduis Nobilibus mecleburgensibus specimen,
illarum circa dotalitium iura indagans. In cuius proe-
mio praesenti id mihi erit negotii, ut enarrem quid in sub-
sequenti praestitum sit tractatione. Scias igitur LECTOR
BENEVOLE me non quid circa dotalitia in amantissima
patria constituta iuris sit exposuisse tantum, sed in simul eo
etiam elaborasse ut iura dotalitii communia, certe si quae
alia in theoria et praxi vexatissima, ex certis genuinisque
enucleem principiis, praemissae generaliori de dotalitio
doctrinae megapolitanam semper subiungens obseruantiam.
Saepissime equidem in hac probanda ad ita dictum PRO-
LECTVM des Meclenb. Lehn-Rechts prouocavi, quamuis
probe

probe sciam nunquam illud solemnī sanctione legalem fuisse
nactum auctoritatem, imo eius in iudiciis adlegationem
poenali esse prohibitam mandato; quum tamen a viro
rerum meclenburgenſium peritiſſimo, beato Cancellario
COIHMANNŌ, ut creditur, ſit conſignatum, pro pro-
banda conſuetudine megapolitana et mihi exemplo reliquo-
rum doctorum domeſticorum illud adlegandi erit poteſtas.

Haud equidem me fugit, multos iam viros doctiſſi-
mos peculiare de dotalitio conſignaſſe ventilationes, ab Ex-
cellentiſſimo Dn. D. IENICHIO in emendata atque aucta
LIPPENII Bibliotheca iuridica, ſolertiſſimo ac indefeſſo,
ut ſolet, ſtudio recenſitas, et a me additis nonnullis aliis
paſſim in preſenti adlegatas tractatione. Quae tamen ra-
tio me haud deterrere à propoſito potuit, quod in enucle-
anda dotalitii doctrina ſuſcepi. Ut enim taceam, nullam de
Viduarum Nobilium meclenburgicarum circa dotalitium iure
peculiarem exſtare diſſertationem, notum etiam eſt explora-
tumque quanta in doctrina de dotalitio eiusque requiſitis ad
noſtra uſque tempora Iureconſultos inter regnauerit con-
fuſio. Teſtem prouoco Virum illuſtrem, de omni iurispru-
dentia meritiſſimum Dn. LEYSERVM: Fateor, inquit,
„difficilem eſſe dubiorum, quae circa dotalitium oriuntur
„decisionem, in Med. ad D. Sp. cccxvii. Med. ix. Cauſſa
in eo eſt, quod plerique qui doctrinam de dotalitio ſcriptis
expli-

explicarunt; de Germanorum moribus parum fuerint
soliciti, e peregrinis Romanorum legibus, domesticum hoc
Germanorum institutum diiudicantes. In reuocando ita-
que iure dotalitii difficillimo nodisque plenissimo ad iusta
sua principia, qualescunque vires meas experiri animum
induxi meum. Non quod sperem posse a me tale quid pro-
ficisci, quod vel notatu prae caeteris sit dignum, vel aliorum
mereatur adplausum; sed ut rectius sapientibus, me eru-
diendi ac dubia, quae me suspensum habent dissoluendi prae-
beam occasionem. Si vero quandoque a communi Docto-
rum sententia perpetuaque praxi recessi, haud quaquam no-
uandi vel contradicendi pruritu, sed obseruantiae ad iusti
et aequi regulas examine hoc a me factum esse contestor.
Non enim quid in praxi receptum sed quid obtinere debeat
ad tendendum, quum praxis non iuris sit norma, sed ex
iure potius de praxi sit iudicandum, ac nostris temporibus
exterminato auctoritatis praeiudicio rem rationibus pro-
pugnare iuuet atque delectet. Qua in re si quis praeter
spem ac opinionem me hallucinatum reperierit, de errore
rationibus placide conuictus veritati cedam quam lubentis-
sime, ac gaudebo si alii hoc instituto meo me superabunt, ni-
hil aliud quaerens quam veritatem et iustitiam. "Leuitas
enim non est a cognito errore discedere, et ingenue faten-
dum est, aliud putavi, deceptus sum, teste SENECA de
beneficio Cap. xxxviii.

Nibil

Nihil iam monendum restat, nisi quod in hoc euoluendo themate methodo vsus fuerim arbitraria, rogans ne quis ex paragraphorum citatione pro demonstratiua illam reputare velit. Vnice enim ex hac ratione ista placuit, quia inuestigato primum dotulitiu principio, eo rectius in casibus specialibus intelligitur quid circa illos iuris sit. Vt itaque e genuinis principiis in ipsa rei natura Germanorumque moribus fundatis per iustam consequentiam iura circa dotulitia deducere adlaborauerim, ita ut thesin deductam semper obseruantia Germaniae prouinciarum praesertim Ducatus Megapolitani, illustrauerim ac comprobauerim.

Concludo tandem verbis Perill. H. C. de SENCKENBERG quibus in praefat. iur. feud. germ. long ob. §. IX. est vsus, et vna cum eo protestor: „ Nil dictum, nec scriptum volo, quod aut Seren. PRINCIP1 ac DOMINO „ aut Statuum Prouinciae iuribus aliquid detrabat, satis „ gnarus, bonum Reipublicae nostrae ciuem eum in modum „ de hisce feudorum iuribus sentire debere, vti Leges Prouinciae id permittunt; si quid secus dictum occurrat, „ nec id assertum, nec meam hanc mentem fuisse, legentes, „ vt credant rogo.„ Dabam in Academia Varno-Baltbica mense Aug. cl^o cc xxxvi.

SECTIO

SECTIO PRIMA
DOTALITII ORIGINEM ET FATA
INDICANS.

§. I.

Digna sane est Imperatore exclamatio, digna quoque cuius subinde recolatur memoria, quam JUSTINIANVS non sine commoti animi adfectu in *L. XII. §. 1. C. qui pot. in pign.* sic expressit: *Quis mulierum non misereatur, propter obsequia, quae maritis praestant, propter partus periculum & ipsam liberorum procreationem, pro quibus multa nostris legibus inuenta sunt privilegia.* Nec defuit Imperatori sapienti ratio, quare iucundissimo sexui foeminino, fauenteiore legum Sanctione succurrendum existimauerit. Naturalis enim suadet aequitas, illam, cuius & corpore & substantia & omni vita mari-

Miserrima viduae conditio & depressior status, primarium beneficiorum illius est mortuum.

A

tus

II SECTIO PRIMA DOTALITII ORIGINEM

tus fruitur, privilegiis & commodis habere iudicareque dignissimam. Praesertim vero pium est atque humanum, viduis post luctuosam mariti, cuius & dignitatem & iura retinent, mortem, pro acerbissimi doloris solatio, pro optima data opera, proque necessaria eius sustentatione, aliquam ex relictis a marito defuncto bonis praestare benevolentiam. Quo afflictæ vidua, amoris in vita exculti postea etiam aliqualem persentiscat fructum; hic enim genuini amoris est effectus, ut etiam altero amantium defuncto, superstitis suscipiat curam.

§. II.

Hinc omnes fere populi de viduarum sustentatione solliciti.

Apud plerosque hinc populos vsu fuit receptum, ut vxores post se relictas prospicerent bonis, quibus in miserrimo illarum viduitatis statu, vitam viuere queant honestam dignitatique suae conuenientem. Eo modo Ebraei curarunt ut viduis suppeteret vnde viuerent, idem Graeci veteres fecere certo, Romani, Germani ceteri.

Ut constat e Jure Ebraeorum.

In Republica Ebraica viduae varia capiebant comoda, ut videre est *Exod. XXII. 21. Dent. XIV. 28. 29. XXIV. 17. 19. XXVI. 12.* & late probant, tum IO. SELDENVS, Ictus hebraice doctissimus, in *Libro de Vxore Hebraea*, operum Seldeni, editionis Wilkinsianae Vol. II. inserto, tum IO. SAM. BERTHIVS in commentatione de *connubiorum ritu sponsalicio apud Ebraeos*, edit. Lipsiæ, MDCCXLV. Consentiunt

Consentiunt & Graecorum mores cum Ebraeorum institutis. Graeca enim vxor, dotarium sibi aut fuit stipulata, aut ipsi maritus sponte constituit, quo haberet, vnde aleretur, si ab eo vel mortis vi, vel diuortii iure secessum facere cogereetur. Id quod iam pererudite deduxit Ill. IO. GEORG. ESTOR in Disp. *An dotalitium cesset propter secundas nuptias. Cap. II.* Qui & Romanorum scita intuitu commodorum in viduas redundantium, *c. l. c. III.* solide pertractauit, & ex Romanis antiquitatibus eleganter enucleauit. Ad quam eruditam tractationem, ne acta rursus agam, me remitto.

Graecorum.

Romanorum.

§. III.

Maiores nostri, Germani veteres, quamquam alioquin in amantissimum sexum foemininum plus iusto fuerunt duri; de tuenda tamen viduarum suarum dignitate, ac excitandis opimis alimentis fuerunt solliciti. Iustum nimirum illis videbatur, vt, quum vxores non laetorum solum essent sociae, sed & in curas venirent partemque laborum, idem in pace idem in proelio passurae ausurae, ceu loquitur TACITVS in libro *de mor. Germ. Cap. XVIII.* mariti quoque vxoribus de rebus necessariis, vnde post ipsorum mortem se exhibere possent, prospicerent. Maioris hoc apud eos fuit necessitatis, quum foeminae Germanorum parum olim habuerunt in bonis, vtpote quae moribus antiquis tam a patris quam matris hereditate filio superstite fuerunt exclusae.

Germanorum cura in assignandis viduarum emolumentis.

Apud quos filiae parentum hereditate erant exclusae.

Quod probatur e legibus Werinorum.

Burgundionum.

Saxonum.

Et aliarum Gentium.

Ac tenes marito adferebant dores.

Sic enim Werinorum lex *Tit. VI. Cap. I.* præcipit: *Vt hereditatem defuncti filius non filia suscipiat.* Et ne deficiente quidem filio, filiam ad bona parentum immobilia vocat, quando statim addit: *Si filium non habuit, qui defunctus est, ad filiam pecunia & mancipia, terra vero ad proximum paternae generationis conjanguineum pertineat.* Idem GVNDEBALDVS Vandalorum seu Burgundionum Legislator *Tit. XIV. § 1.* his statuit verbis: *Inter Burgundiones id volumus custodiri, ut si quis filium non reliquerit, in loco filii filia in patris matrisque hereditate succedat.* Quam succedendi rationem & antiqua Lex Saxonum *Tit. VII. Cap. VIII.* ita ficit: *qui filiam ac filium habuerit, & filius uxore ducta & filium genuerit, & mortuus fuerit, hereditas patris ad filium filii, id est, nepotem, non ad filiam pertineat.* Ac retinuerunt hunc morem Saxones ad annum vsque quo *Spec. Sax. confectum,* quod clare satis ostendit *Spec. Libr. 1. a. XVII conf. C. W. GAERTNERI Not. ad antiqu. LL. Sax. ad Tit. VII §. 1. p. 68.* Varia alia antiquae huius successionis testimonia exstant, in Legibus vetustis Alemannorum *Tit. LVIII.* Boiuar. *Tit. XIV. L. IV.* Longobard. *Tit. II. L. XIV.* Saxon. *Tit. VII.* Ripuar. *Tit. LVI.* & Salica *Tit. XLIV. Libr. IV.* quas collegit FRID. LINDENBROGIUS in *Codice legum antiquarum.*

§. III.

Non vero solum Germanorum filiae & paternae & maternae hereditatis erant exortes; sed & nuptiis contractis, modica bonorum parte debebant esse contentae. Quae filia sponsa de paternis

ternis laribus secum adportabat obferenda futuro marito, erant, teste TÁCITO, tantum arma, instrumenta rustica, pecora, reliqua quae *Faderpbium* in antiquis nominantur legibus. Nec poterat parens maioribus filias elocandas instruere bonis. Vita enim Germanorum, quae omnis in venerationibus atque in studiis rei militaris consumebatur, vt scribit CAESAR de *bello gallico. Cap. XXI. §. III* haud modicos poscebat sumtus, vnde sustentaretur arma ferens, ac vbi infelici certamine exiuit, victus, is iterum restituendi se suaque copiam facultatemque haberet. Vbi vero bonorum proventus vix suffecissent, si parens magnam & largam dotem constituisset filiabus.

Seculo adhuc XIII talis muliebris dos vel lucrum potius profectitium valde erat rarum, nec adeo magnum, quoad filias ipsas Ducum Principum. Id quod varia inter alia diplomata, & illud quod communiter e LEIBNITII *Tom. III. Script. Brunsvic. p. 219* hunc in finem adlegari solet, his docet verbis: *Agneten gaffer dem Hertoge von Sassen mit einem gar großen Brutschatte an Gelde, so tho der Thit unter den Försten nicht gebrucklich.* Pluribus quoque hoc patet ex Jil. IO. GEORG. ESTO. RIS. *P. III. der kleinen Schriften p. 736.* ac B. GVNDLINGII *Diss de Henrico Aucupe §. VII. in not. lit. P. pag. 40.* Conferatur etiam JAC. PERIZONII *Diss. de Lege Voconia foeminarumque apud veteres hereditatibus*, quae est II. in triade Dissert. Perizon, quam euulgauit B. HEINECCIUS pag. 84. seqq. qui singulari ostendit studio, qua-

VI SECTIO PRIMA DOTALITH ORIGINEM

re filiae nihil ex hereditate paterna capere poterint.

§. V.

Hinc foeminae in viduitatis statu suae prospiciendum.

Quum ergo ex hereditate paterna parum vel nihil ad filias deueniret (§. III.) atque dotes admodum essent tenues (§. IV.) turpe vero sit & indignum demortuo marito, viduam eius imaginem & ius repraesentantem conflictari cum egestate (§. I.) valde erat necesse, vt a marito acciperet vidua, vnde alimonium & victum sumeret, ac statum dignitatemque suam condigne post mariti mortem sustentaret.

§. VI.

Quem in finem maritus uxori constituit dotem.

Vsu hinc & obseruantia inualit, vt maritus uxori dotem adferret, & constitueret. Cuius adfertur fidem facit TACITVS, qui in aureo suo de moribus Germanorum libello, C. XVIII. expresse dicit: *Dotem non vxor marito, sed vxori maritus offert. Inter sunt parentes & propinqui ac munera probant: munera non ad deliciasmuliebres quaesita, nec quibus noua nupta comatur, sed boues & frenatum equum & scutum cum framea gladioque.*

Prout probant antiquae leges.

Tabulae matrimoniales.

Eundem morem & in scriptis antiquorum Germanorum legibus occurrere, multis exemplis pererudite docet JUST. CHRIST. DITMARVS in praestantissimo suo commentario ad citatum TACITI locum pag. 106. n. IV. Euincunt & hoc pacta varia dotalia, nec non ipsae de dote mariti formulae, quas multo studio collegit & exhibuit B. IO. PETR. de LVDEWIG in eleganti Dissert. *de dote mariti* §. IV.

§. IV. V. VI. Cui adde si placet GEORG. CHR. GEBAVERI Progr. de *dote in nuptiis veterum Germanarum*, quo ao. c10 10 cc xxxxi. Gottingae pānegyrin inauguralem Jll. GEOG. HENR. AYRERI indixit, nec non B. GOTTFR. LEONH. BAVDISHI Progr. de *dote Juris Germanici*, quod prodiit Lipsiae c10 10 cc xxxviii. ac celebr. DAV. NEHRMANNI Disp. de *dote mariti*, habita Londini Gothorum c10 10 cc xlii & IO. SAM. BERTHII *Comment. de connubiorum ritu sponsalicio apud Ebraeos* §. XXXV, n. I. qui autoribus ibidem large excitatis probat, hanc maritalem dotem, apud multas gentes obtinuisse, & in hunc vsque diem apud quasdam obtinere, exemplo Cantabrorum, Burgundionum, Franconum, Saxonum, Venedorum, Prussorum, Danorum, Gothorum, Noruagensium, Ruthenorum, Cimbrorum, Romanorum, Graecorum, Thessalorum, Thracum; Turcarum, Arabum, aliarumque.

§. VII.

Fuit haec dos vxori ex mariti bonis deputata, ne ipsius post mortem misero victu viueret, fursureum panem esitaret, vinumque dicente GELLIO eructum foetidumque potaret; verum se sustentare ac dignitati suae congruenter conuenienterque viuere posset. Neque enim ad sustinenda matrimonii onera huius maritalis dotis constitutio pertinuit, neque dotis muliebris vel potius peculii vllum habuit respectum; quum maritus de compensandis istis minutiis sibi a sponsa oblati (§. IV.) se sollicitum gerere haud habuit necesse.

Quae in uxoris datur sustentationem.

Quod

VIII SECTIO PRIMA DOTALITII ORIGINEM

Id quod pater ex veteris Germ. legibus.

Pactis dotalibus.

Synonyma germ. huius dotis.

Quae probantur chartis antiquis.

Quod dotes a marito vxori indotatae fuerint oblatae variis fide dignis monumentis probat B. de LVDEWIG in *Disp. de dote mariti* pag. 18 sqq. Spectat & huc Bojoariorum *Lex Tit. VII. Cap. XIV.* in qua sic expresse cautum : *Mulieri autem dotem suam secundum genealogiam suam soluat legitime, & quicquid illa de rebus parentum ibi adduxit omnia reddantur mulieri illi.* Ac in ipsis antiquis instrumentis haec dos vidualitatis saepe fuit adpellata prouisio, teste NICOL. MYLERO in *Gamob. Cap. X. §. I. pag. 285.* Quod pluribus euincunt Perill. CHR. de NETTELBLADT, Adgnatus multis nominibus colendissimus, in *Disp. de port. stat. Jur. Lub. Cap. III. §. I.* ibique sub No. 2 excitati Auctores. B. NIC. HIER. GVNDLING de *Emt. Vxor Cap. II. §. X.* B. IO. GOH. HEINECCIUS in *Elem. Jur. Germ. L. I. Tit. XI. §. CCXLIX. CCL.*

§. VIII.

Germanice haec dos antiquis iam temporibus dicebatur : *Lybgedinge*, vel etiam *Witbem*, *Widem*, *Widimo*, *Weotuma*, *Widum*, vt indicat IO. GEORG. WACHTERVS in *Glossario*, voc. *Wetten*, *Widum*, pag. 1888 & 1895. Qui etiam obseruat dotem non vnam fuisse apud priscos Germanos, sed multiplicem & nominibus discretam l. c. voc. *Morgengabe* pag. 1092.

Priorem demominationem variae probant chartae antiquae. Sic enim in diplomate de an. c10 cc LXXXV. a B. de LVDEWIG in *Tom. I. Reliqu. Msctr.* sub No. *Cl.* pag. 136. exhibito, verba sequentia: *De eiusdem mansis, quinque habuit titulo dotis, in coaeua*

coaeua versione germanica *ibid.* sub No. CH. ita se habent: *Die andern fünf buwen hat di erber fruwe tzu eyne lybgedinge.* Cuius etiam fidem facit diploma pomeranicum de anno c^o cccxxiv. quod vir Celeberrimus, rerumque pomeranicarum peritissimus Dn. ALB. G. SCHWARTZ nuperrime publici fecit iuris, in appendice scripti elegantis, cui titulus: *Historische Abhandlung von der Gemeinschaft des Ursprungs der ubralten Hochfurstl. Häuser Anhalt und Rugen*, sequentibus huc pertinentibus verbis: *Cui Dominus Comes nomine DOTIS QVAE LIFGHEDINGHE dicitur, castrum cum oppido Cozwick cum CCC. marcis argenti, reddituum intra annum et diem, postquam suum iborum intrauit, assignabit.*

Defendit equidem B. de LVDEWIG in *Diss. de dote mariti*, morgengabam significare dotem maritalem, cuius TACITVS l. c. mentionem facit, nec ab hac fuisse distinctam; verum B. GVNDLINGIVS, huic iam contraiuit singulari sententiae, contrariumque legibus et chartis antiquis satis confirmavit, in *Diss. de Emt. Vxor. C. III §. XXV.* quem etiam secuti sunt B. HEINECCIUS in *Elem. Iur. Germ. Lib. I. Tit. X. §. CCXV.* et III. AYRERVS in *Diss. II. de iure connub. apud veteres germ. §. X.*

Differt a Morgengaba.

§. VIII.

Res vero in quibus haec antiqua dos vxori fuit constituta, erant vel pecunia, vel praedia, agri, mancipia, pecora; quas regulariter matrimonii auspiciis illi promissas, non nisi soluto matrimonio, ex defuncti mariti percipiebat hereditate.

Res, in quibus fuit constituta.

B

Constat

X SECTIO PRIMA DOTALITH ORIGINEM

Constat hoc ex tot libellis a Francis confectis & a B. HEINECCIO c. l. §. CCXXXVII. adductis; ac antiqua Saxonum Lex *Tit. VIII. §. I.* expresse ait: *babeat dotem, quam in nuptiis accepit;* et L. Ripuar. *Tit. XXXVII.* sic disponit: *Si virum supervixerit, L. solidos in dotem recipiat.* add. L. Alem. *Tit. LVII. §. I.* L. Burgund, *Tit. LXIX.*

Quorum regulariter vsum fructum accipiebat vidua.

Quandoque tamen plenum dominium.

Ordinarie tamen harum rerum saltem usufructus, siue dominium vtile, ad viduam transibat; nisi pactis dotalibus aliter erat constitutum. Sic enim quandoque ex speciali conuentione, haec dos plenissimo domini iure, cum alienandi, commutandi, donandi, vendendi facultate fuit promissa. Ex quibus pariter patet, quod Teutonibus licuerit, pactis definire dotis rationem; quae in scripturam redacta, certis solemnitatibus per festucam et andalangum firmare solebant.

Prius patet ex LL. Wisigothorum *Lib. III. Tit. I. §. 5.* Burgundionum *Cap. XXIV.* Saxonum *Cap. VII.* et argumentis a B. HEINECCIO c. l. §. CCLIII. adductis. Posterius vero variis antiquis tabularum seu chartarum instrumentis probant, B. GVNDLINGIVS in cit. *Diff. §. XIX. III. ESTOR* in *Diff. an dotal. cesset propter sec. nupt. Cap. VII. §. IV.* VAL. FERD. de *GVDENVS in Syl. var. Diplom. in Dipl. promisc. N. XX. pag. 609.* et HEINECCIUS c. l. §. CXXXIII. in not.

Quantitas diuersa deprehenditur in diuersis Germaniae provinciis.

Circa quantitatem mores Germanorum sunt diuersi. Antiquissimo Saxonum iure dotis quantitas arbitraria fuisse videtur, et ex conuentione contrahentium, siue sponsi liberalitate pependisse.

In

In aliis legibus antiquis certa quantitas fuit determinata.

Sic apud Francos Lex Ripuaria Tit. XXXVII. dotem mortuo marito quinquaginta solidorum esse statuit. In lege Wisigothorum *Lib. III. Tit. I. §. V.* quisque non ultra decimam bonorum partem dotis loco sponsae constituere poterat. Et apud Alemannos quantitas legitima erat quadraginta solidorum, *L. Alem. Tit. LIV.* add. HEINECC. c.I.

Exstinguebatur tandem, non viduae solum morte, sed et quandoque secundis eiusdem nuptiis: Atque tunc ad defuncti vel filios vel agnatos fuit reuersa.

Quo tempore fuit exstincta

Quam in rem faciunt *L. Saxon. Tit. VIII. §. III. L. Alem. Tit. XVI. L. Burgund. Tit. XLII. et LXIX. §. J.* vt et diplomata a IO. CHR. LVNIGIO in *Archiuo Imperii, Spicil. Sec. II. p. 1041. 1309.* ac GEO. MELCH. de *LVDOLPHO in Tract. de foem. illustr. P. II. Cap. II. §. VIII. n. 4. et in App. Part. III. No. IX.* adducta,

§. X.

Talis dotandi vxores mos satis diu in vniuersa pene Germania mansit in vsu, vsque dum ius ciuile Romanorum pedetentim in forum germanicum fuit introductum, cumque placitis domesticis commixtum. Noua tunc cum iure nouo introducebantur vocabula, cumque his et nouas accipiebant formas. Idem maritali accidit doti. Iam enim bona mulieris marito oblata, genere loquendi romano dicebantur *dos*, contra mariti

Ius Romanorum hanc materiam valde contrabant, confundendo dotem cum dotalitio.

XII SECTIO PRIMA DOTALITII ORIGINEM

opes vxori destinatae, quo post mortem eius habeat vnde se alere, et digne pro conditione mariti exhibere possit, nouo *dotalitii* adpellebantur nomine. Ut igitur dotalitiu non nisi nomine, ab antiqua maritali dote sit distinctum, similique sine vxoribus a maritis praestitum; de quo in Romanorum iurisprudentia ne verbulum quidem occurrit.

*Id quod restantur varia
medii aevi
monumenta.*

Dicta probant innumera mediæ aevi monumenta, in quibus saepissime dotalitii et dotis vox promiscue in vno eodemque adhibetur significato. Liceat hunc in finem libellum dotis, quem B. de LVDEWIG in Disp. *de dote mariti* §. VII. p. 28. ex LVCAE DACHERII Tom. VII. Spicil. ad annum clō CCCLXII. pag. 203. exhibet, hic repetere, in quo sponsus ita scribit: *Ego Richardus Dux Normano- rum accipio te Adela in coniugem. Concedo tibi de iure DOTALITII ciuitatem et CCCC. Haec omnia tibi habenda lege DOTIS, ut iuxta nobilitatis tuae lineam dotata mibi iungaris. Cuius cessio- nis DOTALITIO ut firmitas, manu propria sub- scripsi. Ego Richardus hoc DOTALITIVM fieri iussi.* Quod igitur principio dotis nomine adpel- latur; illud in fine dicitur *dotalitiu*: licet dotis ab Adela illatae nulla memoria. Id quod etiam probat diploma a supra laudato Dno. A. G. SCHWARTZ in *der Pommer. Lebens-Historie* P. II. p. 386. exhibitum, verbis: *CAROLVS no- tum facimus vniuersis, quod constitutus in nostrae maiestatis praesentia illustris Barnum Stettin - - Agneti ducisse consorti suae Ducatum Stettinensem - - in DOTE et DOTALITIVM dedit et coram nobis iusto dotis et dotalitii nomine resignauit - -*

Supra.

*Supradicte ill. Agnei supradictam dotem seu DOTALITIVM, ut moris est, principibus huiusmodi dotes habere cum omnibus suis pertinentiis nullo excepto approbamus, ratificamus . . . Idem adparet ex chartis, a Perill. HENR. CHRIST. de SENCKENBERGIO, Iudicii Imperialis haud ita pridem euocati Consiliario, Mediat. Fasc. 1. Med. III. sub No. XXII. seqq. adiunctis. Et in ipsis legibus antiquis, saepe dotis et dotalitii promiscuae fuerunt adpellationes. Sic enim in legibus Normannicis Lib. II. cap. XLVII. §. II. ab B. de LVDEWIG Tom. VII. Rel. Msct. editis, disponitur: inquirendum esse, *utrum feudum in dotem habuerit vxor ratione viri sui, et utrum requirens propinquier heres sit illius, de cuius possessione dotalitium factum fuerit. Tandem quoque consentientes habeo viros, et eruditione clarissimos et auctoritate grauissimos et rerum germanic. peritissimos BOEHMERVM, DITHMARVM, ESTOREM, GAERTNERVM, GVNDLINGIVM, HEINECCIUM, LVDEWIGIVM, SENCKENBERGIVM, aliosque.**

*Anriquae
Germaniae
leges.*

*Consensus
Doctorum.*

§. XI.

Ad hanc vniuersae Germaniae consuetudinem dotandi vxores, et patriae quondam incolae suos adcommodarunt mores. Nullum enim est dubium, quin non Vandali Germanorum vetustissimi, qui, testantibus PLINIO et TACITO, moribus suis maris Balthici littus occuparunt atque incoluerunt, institutis solum et consuetudinibus germanicis antiquissimis temporibus fuerint instructi; sed etiam Varini, gens vandalica,

*Et Patriae
quondam in-
colae hunc do-
tandi vxores
morem serua-
runt.*

Vandali.

Varini.

proprie quondam Mecklenburgicam incolentes prouinciam, quum tractu temporis legibus scriptis instar normae fuerunt vsi, in illis a Germanorum moribus non discesserint. Ex antiquis enim huius populi consuetudinibus, ipsis a Francorum Regibus, nisi manifesta laborarent iniquitate, relictis, sumtae sunt hae leges, hodie sub LL. Anglionum et Werinorum nomine notae. Vnde egregium in illis, cum omnium fere Germanorum populorum moribus, consensum, et consuetudines a TACITO memoratas, vbique elucentes deprehendimus; prout ipsa huius legis inspectio docet,

*Vandalos
esse Germanos
probatur.*

Sunt equidem nonnulli, Vandalos Daniae vindicantes cum IO. LYSCHANDRO, alii Suecos eos fuisse dicentes, cum GROTIUS et RVDBECKIO, alii Sarmatiam primam eorum patriam fingentes cum HELMOLDO, CRANTZIO, CHYTRAEO; verum eos germanicae gentis fuisse populos, exquisitis argumentis probatum dederunt BANGERTVS *in not. ad Helmoldi Chron. p. 7.* B. ARPIS *in Themide Cimbrica pag. 191.* variique alii. Germanos vero omnes cum aliis rebus, tum forma, moribus et victu simillimos sibi esse docet STRABO *Geogr. Lib. VII. p. 443.* Vsum legum Werinorum in his terris belle docet Perill. ERN. JOACH. de WESTPHALVS, qui si quisquam alius de historia et iure patriae insigniter est promeritus, in eruditissima praefatione adiecta *Tom. I. Monumentorum suorum, omni aere perennium pag. 105, seqq.* vbi has leges contra clarissimos dissen-

sentientes, Cimbris, Anglionibus et Werinis Megapolensibus probatissimis vindicauit rationibus. Ipsas has leges exhibent BAS. IO. HEROLDVS in *Libr. Orig. et Germ. antiqu.* p. 127. FRID. LINDENBROGIUS in *Cod. leg. ant. germ.* p. 470. et GOTTFR. WILH. LEIBNITIVS in *Tom. I. Rerum Brunsv.* p. 81.

§. XII.

Nec interierunt haec instituta domestica Seculo V. facta partis Vandalorum emigratione. Residua adhuc in antiquis sedibus perstitit numerosa multitudo, cuius stirps germanica seu vandalica nunquam ita defecit, vt Vandalos veteres colonos plane subiugatos et e patria expulsos quis sibi imaginetur. Venedi enim seu Slauigenis Sarmatica, his Vandalorum reliquiis paulatim et gliscente sensim immigratione ita se immiscuerunt, vt facile in habitu et moribus genti se conformaret, et tandem sub communi nomine vnus fere factus sit populus. Quum igitur apud Vandalos maritalis dos, tractu temporis dotalitium dicta, fuerit in vsu; et aduenientes Slauos eundem conseruasse morem admodum est probabile. Sine enim dubio in vandalicam ciuitatem ea praecipue conditione fuerunt recepti hospites, vt avita imperii constituta et leges, quas dicunt fundamentales subirent, quod pluribus docet Cel. Dn. ALB. GEO. SCHWARTZ in *Versuch einer Pommerischen Lebens-Historie* p. 21.

Vt et Slani.

Quod

Quod de moribus Venedorum ex Anglionum, Herulorum, Burgundionum institutis, coniectura fit facienda, probatum dat B. ARPIVS in *Themide Cimbrica* p. 216. n. 133. Habuerunt equidem Venedi et proprias suas leges atque consuetudines, quarum *consuetudinis Slaeonicae* titulo, in diplomatibus nostris saepe mentio fit, quasque laudant *Annales Fuldenses* p. 21. Verum hae leges Slaui propriae neque literis consignatae, neque populo in tabulis propositae, nec vnquam a Wandalis populis germanis in vsum fuerunt receptae, teste Perill. de WESTPHALO in *laudata praefatione* pag. 118. n. d. Quin etiam apud hunc populum Slaicum dotandi vxores mos obtinuit, testantibus Auctoribus a Cl. IO. SAM. BERTHIO in *Comment. de Connubiorum ritu sponsalicio* p. 59. n. II. hanc in rem adductis.

§. XII.

Atque Saxones.

Venedis tandem ab HENRICO LEONE, Bauariae et Saxoniae Duce Sec. XII. prostratis et expulsis, ex agro Bremensi, Brunsvicensi, Westphalicoque, ciues in Megapolin sunt translocati. Quo tempore vetera iura megapolensia, praecipue Werinorum et Anglionum hactenus complexa, fuerunt recognita, ac Saxonice praesertim institutis legibusque adaucta. Vt itaque in patria amantissima a Seculo XIII. vsque ad XV, quo sensim iura peregrina, Romanum nempe et Longobardicum, sub iuris communis nomine coeperunt introduci, secundum Ius Saxonicum, cum aliquot tamen exceptionibus fuerit iudicatum.

tum. Apud Saxones vero dotem maritalem fuisse in usu, hosque circa illam antiquitus eodem cum ceteris germanis gentibus seruasse mores, leges eorum antiquae, passim in antecedentibus §§. adductae satis probant,

Jus Saxonicum pro parte tunc temporis apud nos fuisse receptum, variis potest euinci argumentis. Sic enim ipsi Slaui vnice ac perditè olim, vt sibi Saxonice iuribus vti liceret, flagitarunt. *Dentur nobis*, inquit, *iura Saxonum in praediis et redditibus et libenter erimus Christiani*, teste HELMOLDO in *Chron. Slav. Lib. I. Cap. LXXXIII. §. IX.* add. *Lib. II. Cap. XIV.* Adparet hoc etiam ex eo, quod HENRICVS BVREVINVS I. in priuilegio ciuitati Parchimensi, sub illius instauratione A. C. clō ccxviii. indulto, constituerit: *Se nolle res expeditorias et geradam ex bonis defunctorum deduci.* Quae gerada nullo nisi saxonico iure est recepta, probante WILH. SCHMINCKIO in *Tr. de Gerada Concl. I.* Vt taceam alia diplomata mecleb. ex quibus eius rei indubia exstant indicia. Patet porro ex responsione ad Qv. de usu Hergewettae in Megap. Seren. Principi VLRICO a quibusdam ex ordine Nobilium Anno clō lb LXXXI. data, quae ita se habet: *Weilen dieser Gebrauch aus dem Sachsen Recht eingeführet*, apud Jll. GEORG. GVST. de GERDES in den *Saml. Mecklenb. Schriften und Vbrkunden, collect. I. No. XXVII. pag. 78.* Idem testimoniis suis comprobant ALB. KRANTZIVS in *Vandal. Lib. IV. Cap. XIII.* ERNST. COTHMANNVS *Vol. Resp. XXVI. n. 222. 269.* MATTH. IOH. de BEEHR in *Reb. mecleb. Lib. IV. Cap. VII. pag.*

Jus Saxonicum apud nos fuisse in usu probatur.

XVIII SECTIO PRIMA DOTALITI ORIGINEM

641. C. S. SCHVRTZFLEISCHIVS in *Disp. de Reb. Meclib. §. II.* Jll. CHR. GEORG. IARGOVIVS, rerum prouinciae nostrae peritissimus, in *aucta atque emendata Kluver. descript. Duc. Meclib. Part. I. pag. 140.* Ac verba Deductionis nomine Ser. Principis ac Ducis CHRISTIANI LVDOVICI de non exsoluendis debitis cet. Anno *cl^o c^o xxxviii.* promulgatae, quae §. IX. p. 14. ita fluunt: *Da diese Lande das Jus Saxonicum zugleich mit dem Christenthum angenommen, und in der Stadt Privilegien, Lebens und andern Einrichtung zum Grunde geleyet, add. §. X.* Sunt equidem qui Juris Saxonici auctoritatem in Meclib. provincia negant, quod faciunt PET. TORNOVIVS in *Tr. de Feudis Meclib. Cap. III. Sect. VI. §. XVI. pag. 697.* AVCTOR *Defensionis des Mecklenb. Brau-Rechts pag. 53.* refutati ab Jll. IARGOWIO c. I. P. II. p. 767.

§. XIV.

Hinc dotalitii constitutio in parvia inualuit.

Quum itaque vniuersalis Germaniae fuerit consuetudo, maritos vxoribus dare dotes (§. VI.) et tam Vandalorum mores, quam Werinorum leges huic conuenerint consuetudini (§. XI.), Slausque his vniuersalibus institutis suos adcommodauerint mores (§. XII), nec Saxonum tempore, ab his fuerit secessum (§. XIII); dos vero antiqua maritalis, ab hodierno non differat dotalitia (§. X): nullus adfirmare dubito, quin in patria receptum dotalitium Viduarum Nobilium, moribus et institutis clarissimorum, qui has successiue incoluerunt terras, populorum, fuerit introdu-

troductum, ac ex obseruantia longique temporis
vsu comprobatum.

Proinde *Reuerſales Prouinciales* de Anno clō 15 c xxxi.

§. xxviii. notanter de dotalitio ita diſponunt: *Er-
achten wir den Rechten und Herkommen gemäs.*

Ac in pacto hereditario inter Ser. Fratres Duces
Megapol. HENRICVM, ERICVM et ALBER-
TVM, Anno clō 15 iv celebrato dicitur: *De
ſchal und mag ſinen Gemabl enen Widen und liſſ-
geding - - und wo in unſern Forſtendohm gewöhn-
lick vermacken*, ap. Jll. de GERDES c. l. p. 27.

Nec non in *Ordinat. Polit.* de Anno clō 15 lxxii.
Tit. von Erbschaften, conſtitum legitur: *So viel aber
die Leben Güter belanget, damit ſoll es nach dem
beſcriebenen Lehn Rechte, und beſtändigen Gewohn-
heiten unſers Fürſtenthums gehalten werden.* Id

quod etiam teſtimonio ſuo comprobant B. ERN.
COTHMANNVS, Vol. IV. R. VIII. n. 54 ac Con-
ſult. Dn. CAR. HENR. MOELLER in pererudi-
ta commentatione, *de vsu practico diſtinct. feu-
dal.* Diſt. VI. n. 1. ubi generatim euincit; omnia
feudorum Megapolitanorum ſingularia magis ob-
ſeruantiae & immemorialis temporis conſuetudi-
ni, quam iuri ſcripto originem debere.

§. XV.

Haec de intentione introducentium, et na-
tura Dotalitii primaeua, ad eruendam veram
eius indolem, duxi praemittenda. Vſu enim ni-
titur haec res hincque ex patriis moribus eſt ex-
pedienda euoluendaque. Mores vero ex actioni-
bus hominum conſtant, quae omnes ſuas habent

*Necceſſarium
eſt originem
verum in ue-
ſtigare.*

XX SECT. I. DOTALITII ORIGIN. ET FATA INDIC.

*Hinc etiam
originem do-
talitii.*

*Instituti
ratio.*

rationes, ex occasione, intentione, scopo, caussa impulsiva vel finali petendas. Prout igitur ratio est anima legis et fons unde omnes sanae legis interpretationes sunt petendae; ita etiam Ictum in morum rationes oportet inquirere. Haec inquisitio, quum a plerisque in exponendis dotalitii iuribus sit neglecta, non potuit non evenire, quin erroneas doctrinas pro veris tradiderint, quaestionesque circa hoc ius controuersas secundum peregrina Romanorum iura, ex donationis propter nuptias natura deciderint. Id quod nequaquam fecissent, si attentius cogitassent cur et cui vsui hoc negotium fuerit introductum. Ex vero itaque fundamento, et genuina Germanorum, qui huic viduitatis lucro dederunt originem, intentione, cum qua et patriae conspirant mores, Viuarum Nobilium Mecleburgensium circa dotalitium iura deducere adlaborabo.

SECTIO

SECTIO SECVNDA,
 DOTALITII NATVRAM ET CONSTI-
 TVTIONEM INDAGANS.

§. XVI.

Dotalitii vocabulum non statim in Germania innotuit, sed dotis nomen hoc in sensu fuit vsurpatum (§. XI), et quidem ex opinione Quo tempore Dotalitii vox in Germania innotuit? GVNDLINGII in *Disp. de Emt. vxor. Cap. II. §. II. p. 52.* vsque ad Seculum XII. Germanice dicitur *Leibgeding*, weil es dem wib gedingt ist zu irme Lieb, ceu loquitur *Ius Feud. Saxon. Cap. II.* saepe etiam adpellatur *Leibzücht*, *Leibvermächtis*, *Leibguth*, *versorgung*, vel vt in antiquis mecleburgicis instrumentis occurrit, *Liffgeding*, *Lyfgedynck*, *Listucht*. Et ita plerumque inter nobiles solet vocari, inter Illustres vero personas, *vidualitium*, *victualitium*, *Witthum*, *Wittwensitz*, *Wittwenstubl*, *Wiedum*, *Widem*.

Synonyma
 germ. dotalitii.

Deriuatur vox *Leibgeding* a verbo *lib*, *lif*, *lyb*, vt olim fuit pronunciatum, denotante vitam; et *geding*, quod varias inter quas habet significaciones, et conuentionem, pactum, transactionem indicat: vt igitur significet conuentionem de sustentatione ad dies vitae, teste WACHERO in *glossario* sub voce: *geding*, *leib*, et *leibgeding* pag. 539 951. In quo significatu etiam occurrit in chartis quibusdam mecleburgicis, quas exhibet Ven. Dn. DIET. SCHROEDER in *Megapoli* pa-

Etymologia
 vocis Leibgeding.

XXII SECTIO SECVNDA, DOTALITII NATVRAM

pali Al. IX. pag. 1574. vbi: Ao. 1386. des Sommers
don ward de koer tho S. Nycol upgelecht von M.
Hinrich von Bremen, deme hebben se gegeben acht
Marck LIEFFGEDINGE, und sin dageliekis lon, alle
Dage dartho. Et in Primitiis Wismar, P. IV. pag.
204. Wernerus Liscowe et vxor sua Christina eme-
runt a prouisoribus ecclesie parochialis ville Odes-
kercken - - - quinque marcarum Lubec. Denar.
LIEFFGEDINGHE - - - ipsis de medio sublatis, dicti
quinque marcarum redditus vna cum summa L.
marcarum principali dicte ecclesie erunt penitus
quiti et soluti. Vox Leibzucht vero est compo-
sita a leib, quod vitam et zucht, quod alimenta
denotat. WACHTER c. l. voc. leib. OTFRIDVS
Lib. II, Cap. XXI.

Vocis Leib-
zucht.

*Thia dagalichun zucht
Gib biut uns mit ginubti
Victum quotidianum
Da nobis bodie cum satietate.*

Conferatur hic III. OTTONIS RECHENBERGII
Progr. de vero significato verborum Leibzucht
et Leibgeding, promulg. Lipsiae clō 10 CC XXXV:
in fol. quod mihi euoluere non licuit, Ac dota-
litium antiquis iam temporibus germanice Leib-
geding fuisse dictum, probant diplomata a Celeb.
A. G. SCHWARTZIO supra c. l. in append. sub-
iuncta, in quorum vno, conscripto a. clōcccxxiv.
haec occurrunt verba: *donamus pro dotalitiu
quod vulgo dicitur en LIFGHEDINGE*, et in altero
quod anno clōcccxxv. est confectum, verba huc
facientia ita se habent: *Singula que ex parte dota-
licii quod vulgariter en LIFGHEDINGE dicitur.* Di-
uersum verbi dotalitiu et vidualitiu vsum obseruat
IO. VOLCK, BECHMANN in vsu pract. feud.
Ex.

Promiscuus
verborum do-
talitiu et Leib-
geding vsu.

Diuersus
verbi dotalit.
et vidualitiu
vsus probatur.

Ex. XIV. pag. 392. ac indicat ALB. KRANTZIVS in Dania Lib. VII. C. XXXV. his verbis; in Dania alisque Septentr. Prou. Illustrium dotalitium nominatur vitalitium seu victualitium, quo nomine intelligi volunt, id quod ad viduae illustris vitam victumque adsignatur. Eandem distinctionem et ipse quandoque in chartis mecleb. inueni adhibitam. Exemplum habes in Reuersalibus Seren. Fratrum IOANNIS ALBERTI et VLRICI, Ducum Megapol. de anno clō 1677. ap. Ill. IARGOVIVM, c. l. P. I. pag. 594. vbi: auch Fürstl. Widdumbs Hauser Unterthanen, und deren vom Adel Leibgedüings Güter.

§. XVII.

Fuit Germanorum in constituendo dotalitio aequa et laudabilis mens ac intentio, vt, vxoribus ad tristem viduitatis statum delapsis alimenta necessaria dignaque suppetant, vnde ita se exhibere queant, vt honeste viuant, ac defuncti mariti tueantur dignitatem, neque huic sint dedecori (§. VII). Adparet ex his genuinum dotalitii conceptum consistere in eo, quod sit: Adsignatio certae bonorum mariti partis, vxori in viduitatis solatium a marito facta, quo post eius fata, ex harum rerum redivisibus digne se exhibere queat.

Primariavario et finis dotalitii.

§. XVIII.

Ex hac dotalitii descriptione fluit eius differentia a ceteris viduarum beneficiis, plerumque a Doctoribus etiam doctissimis, mirum in modum

Commixtio dotalitii cum iuribus aliis.

XXIII SECTIONII. DOTALITI NATVRAM

dum confusis, germanica instituta ad Romani iuris decempedam exigendo. Sic *donationem propter nuptias*, germanice *Gegenvermachtnis*, *Gegensteuer*, *Widerlage*, Romanis vsitatam, cum dotalitio prorsus conuenire plerique censent. Id que in caussa est, quare iam vetustissimis seculis, iura donat. p. n. propria, huc traxerint, dotalitiisque adplicuerint; quum tamen plane diuersus huius & illius sit finis. Diuersi verofines, diuersaeque formae, diuersa ostendunt negotia. Donatio enim propter nuptias de alimentis durante matrimonio vxori cauet; dotalitium vero victum illi post viri demum mortem adsignat, vid, B. HEINECCII *Disp. de vxore Rom. per propter nupt. donat. de alimentis secuta tantum.* Cap. II. §. III. vt alias taceam differentias.

Sponsalitia largitas.

Differt porro dotalium a *sponsalitia largitate*, quae fit ob spem futuri matrimonii ad amorem conciliandum *L. XVI. C. de donat. ante Nupt.* cuius etiam plenum dominium, non solus transfertur vsusfructus, nec ad vitae sustentationem, sed ad firmamentem matrimonii promissi datur.

Morgengabae.

Nec non *Morgengaba* a dotalitio est distincta, vt pote quae in signum consortii et societatis familiarissimae post concubitum constituitur, ac pleno iure ad vxorem pertinet, de qua copiose B. GVNDLING in *Disp. de Emt. uxor. dote. et Morgengab* Cap. III. §. V.

Sic

Sic etiam a *Lucro dotis* discedit, quod in Me- *Lucro de-*
 gapoli nostra, est dimidium tanti, quantum in do- *tis.*
 tem maritus adceperat, de quo Deo dante in Spe-
 cimine III. de Vidua Nob. Mecl. pluribus agam.
 Conf. interim FRID. GOTTL. STRVVII, *lcti*
Kilon. Disp. de Lucro dotis eiusque priuil. in concursu cred.
 Tb. XII. Aliorum beneficiorum, viduis compe- *Aliorum be-*
 tentium, iura et effectus, cum illis dotalitii iam si- *neficiorum vi-*
 gillatim contulerunt, ac eorundem inter se offen- *duae.*
 derunt differentiam MYLERVS ab EHREN-
 BACH in *Gamol. Cap. X. §. VII. f.* et HANS LEOP.
 RANZOW *von der Huvenbands Gerechtigkei Sect. II.*
membr. III. §. VI. VII.

§. XVIII.

Antiquissimis iam temporibus vsu obtinuit, *Diuiditur*
 vt vxoribus dotalitia constituerentur, (Sect. I.) *dotalitium in*
 quae res ita inualuit, vt quod antea moribus sal- *legale & con-*
 tem obtinuerat, in quibusdam postea prouinciis *uentionale.*
 expresse iniungeretur. Si igitur Leges prouin-
 ciales dotalitii constitutionem requirunt, marito
 illud ex praescripto legis constituendi incumbit
 necessitas. Nulla vero de constituendo dotalitio
 si emanauit dispositio, a mariti dependet volun-
 tate, num vxori hoc viduitatis solatium conce-
 dere velit nec ne, quod tunc vidua, nisi a mari-
 to promissum, petere nequit. Vnde dotalitii di-
 uisio in legale et conuentionale est exorta; de
 quo

D

quo

quo posteriori illud constituendi modo, in patria
vfitato, mihi in sequentibus tantum erit sermo.

*Exemplum
dotalitii lega-
lis.*

*In patria
dotalitii con-
stitutio nititur
pacto.*

Sic in *des Ertz-Stifts Bremen Ritter Rechts Tit. VII.*
ap. LVNIGIVM in *Jur. Feud. Ger. Tom. I. pag.*
1391. dotalitii constitutio marito expresse est in-
iuncta, verbis: *Der Mann ist schuldig, seiner Haus-
frauen bald in der Ehebestimmung oder aber bernach
ein Leibzucht oder Leibgeding zu verordnen, mit
einer bequemlichen Wohnung, Haus, Hof, Acker,
Wische, Weide und Lande davon sie sich nach Noth-
durft und Gelegenheit der Güter in ihrem Stande
erhalten könne.* In Megapoli vsu nititur hoc vi-
duitatis solatium, ab antiquissimis patriae incolis
hic inductum moribusque receptum, (§. XIII.)
hincque extraordinarium viduae est beneficium,
quod ex mariti solum promissione debetur. Idem
docent Viri celeberrimi, insigni iuris nostri dome-
stici peritia instructi B. TORNOVIVS *de feud.*
Mecleb. P. I. p. 490. B. COTHMANNVS *Vol. IV.*
Conf. VIII. n. LIV. et B. MEVIVS in *Jur. Prov.*
Mecleb. Tit. VI. §. XXI. quod exhibet Perill. de
WESTPHALVS in *Tom. I. Mon. Inedit.* vbi:
*Zum andern gebühret der Witwen gegen das Ehe-
geld ein Leibgeding, daferne es vermacht, oder
versprochen.* Quorsum etiam spectat, *Art. VII.*
Tit. XII. ita dicti, *Proiect des Mecklenb. Lehn Rechts*
in verbis: *Da aber der Mann seiner Ehe Frauen
gar kein Leibgeding vermacht oder versprochen.*

§. XX.

*Intra quem
modum pa-
ctum de dota-
litio constitu-
endo fieri de-
beat?*

Modus constituendi dotalium conventiona-
le pendet ex libero mariti arbitrio; qui vel oretu-
nus,

nus, vel in scriptis, ante, vel post nuptias, inter viuos, aut vltima voluntate hanc viduitatis prouisionem suae promittat vxori, nihil interest. Sufficit, modo constet de mariti voluntate, absque vlla etiam solemnitate declarata. Sola enim promissio & consensus hic satis est, *L. I. §. III. D. de pact.* quum omnia pacta quae nec legibus, nec bonis contrariantur moribus sint seruanda, idque et naturali aequitati, et bonae fidei maxime conueniat.

Plerumque tamen super dotalitii constitutione vel expressa pacta dotalitia *Leibgedings*, *Verschreibung* confici, vel in pactis dotalibus hac de re simul disponi solet. Idem communiter a Meclenburgicis obseruatur Nobilibus, vnde etiam in *Reuersal. cit. §. XVIII.* ita expresse de dotalitio est sancitum: *Es wäre dann das in denen Heyrath und Wittums Verschreibungen, so mit Fürstl. und Vatterlichen Consens aufgerichtet, ein anders versehen.* Et patriae quondam Cancellarius HENR. HVSANVS in *Delin. Jur. feud. meclerb. Cap. XXV.* quam in Sylloge monum. meclerb. edidit. *Jll. de GERDES* hanc in rem sic scribit: *Das vor allen Dingen auf die Ehestiftungs Briefe und Leibgedings Verschreibung ob einige vorhanden, gesehen wird.* Idem docet MEVIVS c. I. §. I. verbis: *Wenn iemand auf seinen Todes Fall seiner Ehe Frau in den Ehepacten oder sonstern hernach durch gewisse Verträge ein Leibgeding vermacht.*

Plerumque in pactis dotalibus simul constituitur.

§. XXI.

Quidquid igitur tali pacto dotalitii nomine a marito promissum probari potest, illud quoque viduae

Herodes obseruare debent quod pactis conueniunt.

viduae post mariti mortem ab eius heredibus praestari debet. Heres enim personam defuncti repraesentat, adeoque in omnia eius iura & obligationes succedit; ad obligationes vero defuncti etiam dotalitium viduae promissum est referendum, hincque heres eius ad illud viduae praestandum est obligatus. Cessante vero conuentione de dotalitio constituendo, cessat quoque heredum hoc praestandi obligatio. Id quod tamen non valet, si ex legis dispositione viduae dotalitium debeatur; tunc enim dotalitii praestatio, etiam si nihil plane vxori promissum sit, heredi ex legis norma incumbit.

Quod illustratur obseruantia Megapolitana.

De consuetudine megapolitana hic consentiente testatur *Proiectum des M. L. R. Tit. XII.* his verbis: *Wann nun derowegen wie es auf des Mannes tödtlichen Abgang zu halten, gewisse und rechtmässige pacta und Vereinigung, in den Ehebestiftungs Briefe aufgerichtet, so seyn des Mannes Land Erben dieselbigen zu halten und die Frauen nach Einhalt der gemachten Vereinigung abzufinden schuldig.* Quam in hoc passu terebantur Terrarum Serenissimi Domini ADOLPHVS FR'DERICVS et IOANNES ALBERTVS patet ex pacto an. c. 15 16 c. XXI. inito ap. KLVVERVM c. l. P. III. p. 81. verbis: *Wir wollen auch beyde Theile, was der Fürstl. Wittwen Leibgedings Verschreibung vermögen zu praestiren und zu entrichten schuldig seyn.*

§. XXII.

Successoris feudalis consensus requiritur ad dora-

Successor vero feudalis dotalitium a marito vxori in bonis feudalibus constitutum, illi praestare

re haud tenetur, si pactum in quo dotalitium promissum consensu suo non fuerit munitum. Nemini enim inuito iura possunt auferri aut minui facto alterius, B. KOELERVS in *Jur. nat.* §. 1000LXXXVII, sed si id fieri debeat alter debet consentire; vnde dotalitii iura viduae ita sunt conferenda, ne eo ipso praecudicium imminuat aliis. Iam vero successores feudales feudalia bona non iure successionis vniuersalis, sed beneficio Domini feudi capiunt, vt itaque antecessor adgnatus illis dotalitii onus haud adiacere queat, ex quo ius a communi stipite et primo acquirente quaesitum successoris tolleretur, inde consensus eius hoc casu necessario est adhibendus.

*lirii in bonis
feudal. consti-
turi praestati-
onem.*

Conueniunt antiqui Germanorum mores. Sic enim apud Alemannos erat in vsu, vt mariti dotes siue dotalitia ex amicorum cognatorumque consilio constituerent, id quod probant chartae a GOLDASTO No. IV. *Chart. alem. Tom. II. Script. rer. alem.* pag. 28. exhibitae, verbis: *Propterea dono tibi dotem sicut nostris vtriusque complacuit amicis tibi donare in pago illo in loco, in villa nuncupata.* Juri quoque Saxonico hoc congruum est, dum Speculator ita verbaliter constituit: *Leibgeding mag ein Mann auf sein Leben wohl bestellen ohne wissen und willen seiner Söhne, allein das der andern seiner mibelebnten Wille darbey sey,* *Spec. Sax. Part. LXXV. Lib. III.* Ac Speculi Sueuici compilerator vbi *Part. I. pag. 298.* de dotalitio verba facit, consensus heredum tamquam necessarij diserte meminit: *Es giebt ein Mann sein eigen seinem*

*Consenti-
unt Germa-
norum mores.*

nem Weibe wol in Leibgeding mit der Erben vrlaub.
 De Pomerania idem adfirmant HENEL de *Dotalitia* Cap. VI. §. V. lit. S. ac LVNIGIVS in *Corp. Jur. feud. Germ.* p. 1071. et de feudis fulden-
 sibus IO. FRID. SCHANNAT in *Clientel. Fuld.*
P. I. Cap. II. §. V. n. I. Argumentis hoc plenius
 euicerunt et ex praxi Germaniae vniuersali vari-
 is chartis antiquis nouisque probatum dederunt
 Perill. HENR. CHRIST. de SENCKENBERG
Med. I. Fasc. III. de dotalitia et consensu agnato-
rum ei adhibendo §. V. ac III. IO. AD. KOPPEN
in den Lebens Proben sub No. V. Von Verwide-
mung derer Leben Güter ohne Lebensherrlichen und
der Agnaten Consens pag. 187.

*Et praxis
 megapolita-
 na.*

De praxi Megapolitana idem obseruante testantur
 chartae in Mantissa huius libelli exhibitae, quarum
 copiam Fautor ac amicus honoratissimus, ex ampli-
 plissimo diplom. mæcleb. penu, pro sua mihi
 subministravit facilitate; nec non responsio Sere-
 nissimo Principi VLRICO quondam a quibusdam
 ex ordine Nobilium reddita, ad Qv. XVI. quae ita
 se habet: *Wir erachten Landbrauchlich das eine*
solche Vermæchtinis ohne der Agnaten Consens nicht
kraftig sey, ap. GERDES c. I. p. 86. Quod etiam
 adfirmat HVSANVS c. I. his verbis: *Aber die*
seitlings verwandte Lebens Folger seyn daran wei-
ter nicht gebunden, dann woferne sie ihre Bewilli-
gung dazu gegeben haben add. Pr. M. L. R. Tit. XII.
art. XII. Et ita ab Illustri ICtorum huius Acade-
 miae ordine Anno clb Ic c xii. pronunciatum:
Hat Magnus Peccatel seiner noch lebenden Haus-
frauen, Anna Bülowen, an statt einer Leibzucht,
den Ritter Sitz Gevzin mit allen pertinentien, zwar
mit

mit Fürstlichen, aber nicht mit vetterlichen consens
 verschrieben, so ist solche vermachte Leibzucht zu
 rechte nicht bestendig, exhibit. ab Excellent. ER.
 IO. FR. MANTZELIO, viro de iure meclib. opti-
 me merito, Praeceptore quondam meo pia men-
 te aetatem deuenerando, in vtilissim. *Select. Jur.*
Rostoch. Fasc. II. Spec. XXV. Qv. III, p. 202.

§. XXIII.

Verum non successoris feudalis solum, sed Consensus
quoque Domi-
ni inter po-
nendus. Domini etiam directi consensus est adhibendus, si
 dotalitium in feudo constitutum vim obtinere de-
 bet. Vasallo enim in re feudali, vtile tantum com-
 petit dominium, quod est relatum domini directi
 domino feudi competentis. Habet igitur
 proprietatem tantum limitatam, hincque re feu-
 dali ita vti debet, vt domino feudi nullum inde
 quoad iura feudi inferatur praeciudicium. Per
 dotalitii constitutionem vsusfructus in viduam
 transfertur, hic vero est pars domini pleni, iux-
 ta *L. IV. D. de vsufr.* Quum vero omnis domini
 vel partis eiusdem translatio in alterum dicatur
 alienatio; *L. vlt. C. de Reb. alien. non alien.* ac per
 feudi totius vel minimae eiusdem partis alienatio-
 nem maximum inferatur praeciudicium domino
 directo, plenum rei feudalis dominium compe-
 tenti, hincque, tum constitutione **CONRADI II.**
Feud. XXIv. §. 2. tum **LOTHARII II.** *Feud. LII.* tum
 denique **FRIDERICI II.** *Feud. LV.* sit prohibita:
 patet

patet vasallum vxori suae sine Domini directi consensu, dotalitium in re feudali haud quaquam posse constituere.

*Id quod
probatur ex
iure germani-
co.*

Haec etiam in Germania omni aevo fuisse obseruata, variae antiquae probant chartae in primis hanc in rem exhibitae a GLAFEY *Anecdotor. Tom. I. pag. 244. 311. 456. 459. 604. 616. et Jll. ESTOR Parte II. der kleinen Schrifften pag. 207. Parte III. pag. 236.* Ac in ipsa Imperiali camera iudicatum fuisse, sine domini directi consensu dotalitium hodie in re feudali haud posse constitui, testes sunt ROSENTHAL *de feudis Cap. X. Concl. XLV. n. 2. et Cl. X. Cap. XV. n. 4.* KOPPEN *Dec. XXXIX. n. 40.* Hocque consentiendi ac confirmandi ius in plerisque Germaniae prouinciis adhuc hodie vigere, Principisque consensum, ad dotalitium super feudum constituendum, requiri, certum est. Sic in Marchia Brandenb. dotalitium ex feudo non debetur, sine consensu domini, sed punitur et iacturam feudi trahit, licet adgnati consenserint, id quod patescit e *Consuet. Brandenb. P. III. Tit. II. §. II.* ibique SHEPLITZ, ac IO. BEN. SCHAR TOW *in Differ. Jur. Civil. et marchici Differ. XXVII.* De feudis Brunsv. et Luneb. hoc testatur Jll. CHR. VLR. GRVPEN *obs. 1. p. 564. add. Ord. Pol. Cell. Cap. XXIV.*

*Quid in
parria valeat.*

Quid circa feuda megapolitana iuris sit, docent *Reuerfales de anno cto 1671. §. VIII* verbis: *Wir wollen demienigen welcher sein Leben so nicht auf dem äusserstem Fall der Anwartung oder Eröffnung stünde verpfenden, versetzen, oder auch zum Leibgeding vermachen wollte, unsern consens und will Brief nicht weigern, quae dispositio in Resolut. Caesar.*

Caesar, sub dato XIX. Octobr. clō lōcccxxxiii. §. VIII. confirmata. Ac *Reversales* de anno clō lōc cxxi. §. XXVIII. *Es wäre dann dass in den Heyraths und Wittums Verschreibungen, so mit Fürstl. und Väterlichen Consens aufgerichtet &c.* add. §. XXXI. *Project des Mecklb. L. R. Tit. XII. art. XIII.* HVSA-NVS c l. *Cap. XXV.* apud Jll. de GERDES pag. 51. Et dotalitiis, in chartis *Mantissae* sub No. IIII. & V. constitutis, SERENISSIMI DVCES consensum suum adcommodauerunt, ipsasque dotalitii tabulas confirmarunt: Add. B. COTHMANNVS *Vol. I. Resp. XLVIII. n. LXXXIX.*

§. XXIII.

Dotalitium non transfert proprietatem in viduam, sed per modum tantum vsusfructus illi prospicit. Quum enim constituatur in viduae sustentationem ac conseruationem (§. XVII), ad hunc vero obtinendum finem, haud necesse sit, vt plena bonorum proprietas in viduam transferatur, sed eorum fructus illi concessisse sufficiat, et praesertim in feudis, in quibus dotalitium communiter constituitur, dominium directum nunquam a domino feudi recedat; liquet inde bonorum dotalitii iure viduae adsignatorum, non plenum illam adsequi dominium, sed ius tantum his vtendi fruendi.

Dotalitium iure vsusfructus constituitur.

§. XXV.

Limites vero huius vsusfructus non ex iure Romano, quod plerique faciunt, sed ex moribus

Cuius limites ex iure Germanico ponendi.

E

insti-

institutisque veterum Germanorum, quae dotalio dederunt originem (Sect. I.) sunt ponendi. Vfusfructus vero germanicus vtili aequipollet dominio, testantibus B. de LVDEWIG *in Iure Client. German.* pag. 170. et B. HEINECCIO *in Iure Germ. Lib. II. Tit. II. §. XXXVII.* Quum itaque vtile dominium in proprietate limitata coniuncto vsu fructu consistat, (per def.) patet quod vidua in bonis iure dotalitiu illi promittis praeter vsufructum proprietatem limitatam, sicque vtile consequatur dominium.

Vidua antiquis temporibus vtile dominium rei in dotalitiu datae est consecuta.

Ita etiam in legibus et chartis antiquis saepissime, illud quod vsufructuario iure viduis in pactis dotalibus promissum, illis proprium esse dicitur, teste B. HEINECCIO c. 1. §. xxxiii. et viduas vtile dominium in praediis dotalitiis fuisse consecutas, probant Perill. de SENCKENBERG *in Select. iur. et histor. Tom. III. pag. 567. not. a.* FLEISCHER *in Iure feudal. Cap. XX. §. VII. pag. 757.* ac G. F. DEINLIVS *in Diff. de vidua Vasalli ab vsufructuaria cautione intuitu dotalitiu immuni §. IV.* vbi particulas dominii vtilis in dotalio conspicuas recenset.

Id quod etiam in legibus Meclib. fup. datum.

His pariter conueniunt clarae *Reuersalium Meclib.* de anno cl^o lxxi, litterae, quando §. XXVIII. dotalitiu viduis Nobil. Meclib. constitutum, iuri vsufructuario filiabus Nobilibus Meclib. certo casu in feudo competenti, his comparatur verbis: *Es soll mit demselben der melioration und deterioration halber aller massen, wie oben im Punct von Erbjung-*

Erbjungefern disponiret, observiret und gehalten werden. Hoc enim usufructuarium ius, multum a Romano differt usufructu: id quod non ipsa solum dispositio citati *Recess. provinc. §. XXVII.* satis superque indicat, sed et variae huius et illius iuris differentiae, a Viro Gener. Dn. de LAVTZOW in *Diss. de virgine Nobili Mecleb.* sub praesidio beati nunc MÜLLERI habita *Cap. II. §. 66.* adductae, probant. Pertinent huc etiam verba chartae in *Mantissa* sub No. IV. exhibitae, in qua ita disponitur: *Ock best he vorlatenn veer dromp meels inn de Buschmolle de wy er gelendt hebben tho enne brucklicken Liffgedinge quieth und frie sunder vtblosend tho besittende,* et illius sub no. VI. *welches alles seine eheliche Hausfrau an statt der 200. fl. nach seinem Tode inne haben, nutzen und darmit thun und lassen soll als mit andern ibren Gütern.*

§. XXVI.

Finis dotalitii primarius est viduarum conservatio et sustentatio. Finis enim est illud quod agens actione sua intendit. Maritus vero qui uxori suae dotalitium constituit, intendit dare illi, aliquam bonorum partem, ad vitam lautiores post fata eius viuendam, atque dignitatem maritalem, quam etiam vidua retinet, honestius tuendam (§. XVII.). Ad hunc obtinendum finem nulla a patre vel fratribus vxoris dotis praerequiratur datio; quin tunc potius dotalitio indigeat vidua si est indotata: vt itaque a recta aberrant via, qui, quod fere faciunt omnes, dotis compensationem pro dotalitii primario habent sine.

Viduavum sustentario, non vero dotis compensatio, est primarius dotalitii finis.

*Validitas
dotalitio in
bonis feudali-
bus absque re-
spectu ad do-
tem constitu-
to adseritur.*

In allodio vxori indotatae dotalitium posse constitui, nonnulli equidem concedunt; ast ex bonis feudali- bus nunquam deberi dotalitium, nisi dotis versio in feudi vtilitatem sit probata, omnes Do- ctiores, quot quot mihi hac de re euoluere licuit, acriter defendunt. Fundamentum quo inni- tuntur, consistit in eo; quod aes alienum vasalli nec dominus directus, nec successores debeant II. F. XLV. sicque nec ad praestandum dotalitium in feudo constitutum teneantur, si ex dotis in feu- dum versione, non melior facta sit feudi conditio; tunc enim aequum putant, vt vice mutua dotal. in dotis compensationem ex feudo praestetur. Quum vero, vt dotalitii onus feudo imponatur valide, consensus domini directi successorumque accedere debeat, (§. XXII. XXIII.) ; patet inde, dotalitium non ideo ex feudo esse praestandum, quod dos in eius vtilitatem sit versa, sed ex Do- mini directi, ac adgnatorum consensu, ex quo obligantur ad dotalitii semel conuenti traditio- nem. Cessante enim hoc consensu, nec ad prae- standum e re feudali dotalitium tenentur, dote quamquam inlata, inque feudi vtilitatem versa. Si tamen maritus expresse intuitu et respectu in- latae vel adhuc inferendae dotis, dotalitium vxori consentientibus Domino directo et successioribus constituerit, eius voluntas vtique erit adtenden- da, (§. XXI.) sicque dotis ratio habenda; quod vero mihi erit dotalitium irregulare et extra or- dinarium.

*Et dotalitia
megapolitana
absque respec-
tu ad dotem
possunt consti-
tui.*

Dotalitia Megapolitana, quin etiam non habito ad do- tem respectu, deficiente hac de re lege prouincia- li, possint constitui, nullus dubito. Quum enim
Sere-

Serenissimus Princeps VLRICVS, inter quæstiones feudales saepe citatas, et sequentem in ordine XIII, quibusdam ex Nobilium ordine proponeret: *Wann die Frau keinen Brautschatz eingebracht, und der Lehmann hätte sie gleichwohl bey seinen Leben beleibgedinget, ob auch die Erben und Lebensfolger solches zu halten und wie hoch die Agnaten zu consentiren schuldig seyn?* responderunt; *Bey dieser Frage wissen wir uns keines gewissen Landes Gebrauchs zu erinnern*, ap. de GERDES c. l. p. 96. Ex antiquis ergo germanorum moribus, nullum in dotalitio constituendo dotis respectum habentibus (§. VIII.) et genuino dotalitii conceptu, proposita quæstio erit diiudicanda et decidenda. Ita quondam in Megapoli ante iuris romani receptionem vsu obtinuisse, docet charta, inter libello huic subiunctas, antiquissima de anno c10ccclxxxviii. sub No. I., in qua dotalitium absque ad dotem respectu fuit constitutum. Sic enim disponitur: *De teyn marck deffes vorbenameten Gheldes dat schal wesen ere lysgedinghs, de anderen teyn marck deffen Gheldes dat sebal wesen ere erve, vor hundert lübische marck de se rede to my bracht best.* Illustrant hoc etiam verba diplomatis anno c10cccxvii. conscripti, et a beato nunc JO. MENON. POETKERO in P. III. Collect. Docum. Meclib. sub No. II. exhibiti, quae ita fluunt: *Comes Henmekinus ducet SINE PECVNIA relictam Marchionis Johannis dominam Catharinam, cui dotalitium assignabit.*

§. XXVII.

Est igitur finis dotalitii vnice ex principio §. praeced. adducto aestimandus ac ponendus; et

Inde conclusiones e dotis securitate deductae erroneae sunt.

XXXVIII SECTIO II. DOTALITII NATVRAM

fic sua sponte conclusiones erroneae, ex eo derivatae principio, quod dotalitium eum detur in finem, vt pro dote sua mulier eo sit securior, corruunt. Incongrue enim hae conclusiones ex peregrini Romanorum iuris adsertis de donatione propter nuptias, ad dotalitium trahuntur, instituto quippe germanico inapplicabiles.

*Quarum non
nulla recensentur.*

Hinc operam ludunt Doctores in decidendis quaestionibus, quas sibi circa dotalitii ad dotem respectum communiter fingunt. An scilicet praesumptio in dotis inlatione sit admittenda? An probata dotis inlatione, versio eius in feudum praesumatur? Quid valeat si metu coacta foemina dotem promiserit? Num confessio mariti eiusque apocha ad probandam inlationem sufficiat? Num dotalitium debeatur, quae dotem promiserit non soluerit? An vidua post mariti mortem dotem offerre & tunc dotalitium petere possit? An dote illata tacite praesumatur? An dotalitium exigere, an vero dotem repetere viduae consultius sit? De quibus et variis aliis late disputant HENELIVS ab HENNEFELD, ROTSCHVTZ, SPRENGER, TABOR in suis *Tract. de dotalitio*, nec non MYLERVS in *Gamologia* et NEVENHAN in *Tr. de iur. ac priuil. viduitatis*, TORNOVIVS, *cit. loc.* pag. 475. aliique.

§. XXVIII.

*Quaenam
res in dotalitium dari possint?*

Per dotalitii constitutionem vtile in viduam transfertur dominium (§. XXV); quaelibet igitur res in dotalitium dari potest, cuius dominium in

in alterum transferri sicque alienari potest. Et si sub certa solum conditione est alienabilis, sub ea tantum in dotalitium potest constitui. Hinc res feudales non nisi consensu domini directi et adgnatorum in dotalitium dari possunt (§. XXII. XXIII). Res vero allodiales secundum suam naturam pleno possidentur dominio, adeoque pro lubitu mariti, in cuius patrimonio existunt, iure dotalitii in vxorem possunt transferri. Nec refert siue sint corporales, siue incorporales, puta in iure consistentes, veluti sunt ius venandi, ius piscandi, iurisdictio, annuae praestationses et his similia. Siue porro sint mobiles vel immobiles, vt funda, praedia, agra, prata, aedes, stagna, molendina &c. Harum enim omnium plenum dominium alicui competere, adeoque illud in directum & vtile diuidi, hocque in alterum transferri potest.

Id ipsum quoque antiquae et nouae chartae mecleb. euincunt probantque. Etenim in diplom. sub No. IV. Mantissae ita disponitur: *Ock heft her vorlaten veer drömpt meels inn de Buschmolle; et No. VI. Beleibgedinget habe zu boben Siritz mit 5. Bauhusen und 5. Cossaten im Dorffe Blumenholte einige Hebungen, und in der Lippelnwischen Mühle die Matten Freyheit.* Spectant huc etiam verba diplomatis, quod exhibet Consult. Dn. RVDLOFF in *Disp. de natal. comment. iuris vsufr. fil. Nobil. in Megap. in App. No. V. pag. 25. Tho erer Liffucht, dy Helfte an der Pacht unde Bede und am Recchte unde Deenste.* Ac in *Reuersal. Seren. Dom.*

*Illustratur
ex diplom.
Mecleb.*

IOAN-

IOANNIS ALBERTI et VLRICI, Ducum Meclēb. de anno clō lō LXI. quas exhibet Ill. IARGOW c. l. P. I. pag. 589. legitur: *Welche Güter, Einkommen, Zinse, Herrlichkeit, Gerechtigkeit, erblicher oder leihgedings weise inne gehabt besessen oder genossen.* Communiter tamen in Megapoli viduis Nobilibus certus fundus dotalitii nomine tradi solet, vt inde redditus annuatim percipiant, testante praxi quotidiana, cuius exemplum praebet pactum dotalitium, a B. TORNOVIO c. l. P. I. pag. 474. adductum.

§. XXVIII.

Res fungibiles sub cautione tantum in dotalitium dari possunt.

Res vero fungibiles proprie in dotalitium dari non possunt. Vsu enim hae res consumuntur, ac in dotalitio vtile dominium, vsumfructum adeoque et vsum sub se comprehendens, transfertur; hinc substantia rei fungibilis per vsum periret, si iure dotalitii concederetur, de qua tamen illimitate disponere non licet, nisi proprietatem rei illimitatam habenti. Quum vero per cautionem effici queat, vt idem sit, ac si, non obstante vsum, dotalitii substantia salua maneret; res fungibiles hac praestita cautione in dotalitium dari possunt.

Exempla dotalitii in pecunia constituti.

Saepeffime igitur viduae dotalitium in pecunia numerata constituitur, vt annuas eius vsuras lucretur. Habet tunc electionem, an ab heredibus aut successoribus mariti, vel pecuniam data cautione adcipere, vel hac sibi praestita vsuras exigere velit. In patria idem obseruari docent nos verba chartae sub No. V. in *Mantissa* adductae, quae

quæ hæc sunt : *Das ick hebbe verlaten - - twyntich marck gheldes lübischer penninghe up to borende alle Jar an myneme Gude to wendeschen Retze - - de tyn marck desses vorbenameden Gheldes, dat schal wesen ere Lyfgedinghe, et sub No. II. und twe marck Lyfgedinges in synem hove to Turowe.* Quo etiam pertinent sequentia HV-SANI c. l. verba : *Das Leibgeding, dafs er ibr an Gelde oder an liegenden Gründen beständiglich vermacht, ap. de GERDES. cit. loc. pag. 49.*

§. XXX.

Determinatio dotalitii quantitatis dependet a mariti voluntate et suo erga vxorem amore. Quum enim viduarum sustentatio sit finis dotalitii (§. XXVI.), huiusque sustentationis determinatio, a constituentis dependeat voluntate, (§. XX.), voluntas vero non vno modo determinari sed variari, sicque res sub dotalitii titulo in viduae sustentationem promittenda, varie determinari possit; patet posse maritum pro suo erga vxorem amore, bonorumque suorum conditione, vxori modo maius, modo minus pactis constituere dotalitium. Sequitur et inde circa dotalitium a marito indefinite promissum, in determinanda eius quantitate, pro honorifica viduae sustentatione ad dignitatem facultatemque mariti defuncti, proportionem non arithmetica, sed geometrica esse respiciendum. Semper tamen id erit adtendendum, ne eo ipso iura alio-

Quomodo dotalitii quantitas sit constituenda exponitur.

XLII SECTIO II. DOTALITII NATVRAM

rum quaesita violentur, sicque liberi legitimam habeant saluam cet.

*Confusio I.
R. et I. I. etiam hic causa erroris, quod dotalitii quantitatem in certis dotis usuris determinent.*

In determinanda dotalitii quantitate ad dotem esse respiciendum plerique putant, statuentes illam in certis dotis consistere usuris, et his quidem vel duplicatis vel quadruplicatis. Verum enim vero posito et stabilito principio (§. XXVI.): quod dotalitium haud quaquam in dotis compensationem remunerationemque sit comparatum, corrumpit quoque ex eo vulgaris illa Doctorum de dotalitii quantitate doctrina. Debetur enim erronea haec opinio falso supposito: ex donationis propter nuptias natura dotalitium esse explicandum, quo *Sect. I.* reiecto, veriorique ex iure germanico patrioque substituto, conclusio quoque mutanda erit. Agnoscit id ipsum B. GVNDLINGIVS in *Diss. de Emt. Vxor. Cap. II. §. xxiv.* Ait enim: *Cum dotem foemineam propter nuptias censerent pensandam, atque utraque summa pigrore indigeret, nec viri dotis mulieri ab antiquo constituti solitae immemores essent, sane duplum videtur enatum, certo sensu quadruplum annuorum reddituum vel usurarum.* Hinc variis in regionibus dotalitii quantitas nullo ad dotem habito respectu est determinata. Sic in Gallia dotalitium dimidiam partem bonorum, quae mariti sponsaliorum tempore fuerunt, complectitur. *Contumes de la prevoté et le comte de Paris avec les notes de M. du MOULIN art. ccxlviii. p. 386. 387.* In Anglia dotalitium, tertiam partem tenementorum terrarumque omnium quas, vir feudi iure possedit, continet, ut in illa vidua ad vitae dies usufructum habeat. *COWELL Instit. Iuris Anglic. Lib.*

Lib. I. tit. x. §. 19. fide B. JOAN. GVIL. de
 GOEBEL in praefatione *Tr. de iure et iud. ru-*
sticorum praemissa p. 12. Conferatur hic etiam
 Perill. Dni. IO. VL. de CRAMERI, Viri de om-
 nibus iurisprudentiae partibus insigniter pro-
 meriti, Progr. eruditissimum: de *Aequitate quan-*
titatis dotalitii. Quamquam Vir Summus ex a-
 liis principiis, adcepta ICtorum hypothefi, de
 reducendo dotalitio ad reditus vitales, quantita-
 tem dotalitii determinauit, aequitatemque eius,
 e computatione temporis vitae, quod viduae for-
 te fit viuendum, mathematicorum more, quam
 solide demonstrauit. Legatur quoque B. LV-
 DERI MENCKENII *Diff. de quantitate do-*
talitii, habita *Lipsiae* cl. b. ccvi. dotalitii quantita-
 tem e dotis respectu determinans.

Quantitatem dotalitii Viduarum Nobilium mecle-
 burgensium pariter ita esse determinandam, vt ^{*Quid in Me-*}
 viduae conditioni et fortunae sit conueniens nul- ^{*gapoli.*}
 lus dubito. Hinc rectissime in *Notis super consue-*
tudines feudales - mecleburgicas a B. TORNO-
 VIO c. l. P. I. p. 81. *add. Art. VII. Tit. XII.* ex-
 hibitis, fuit monitum: *Ob in fine nicht binzu zu*
thun: Gleichwohl das solch Leibgeding nach Gröf-
se der Verlassenschaft proportioniret, und nach Noth-
durft der competirenden ebrliche alimentation und
Unterhalt eingerichtet werde, und nicht übermäß-
ig sey. Id quod conuenit legibus antiquae Teu-
 toniae. Quotidiana quoque praxis testatur No-
 biles megapolitanos viduis suis pro arbitrio et be-
 neplacito, quandoque vel maiora, quandoque
 dote minora constituere dotalitia, citra vllum ad
 dotem vxoris respectum, vt cognosci potest e
 F 2 dipl-

XLIII SECT. II. DOTAL. NATVR. ET CONSTIT. IND.

diplomate *Mantiffae* No. V. inserto, et pacto dotalitio a TORNOVIO *cit. loc. P. I. p. 474.* adducto. Saepissime equidem occurrunt pacta dotalitia megapolitana, in quibus dotis facta est mentio, eiusque habitus respectus, et ipsi Doctores domestici plerumque tradunt, in patria dotalitii quantitatem ordinarie in duplicatis dotis consistere v-
furis, id quod docent TORNOVIVS *c. l. P. I. p. 486.* HVSANVS *c. l. Cap. XXV.* apud de GERDES pag. 51. et *P. M. L. R. Tit. XII. a. XII.* Verum hic error, vt ex supra deductis patet, e neglectu antiquorum patriae morum, verique, quo dotalitium innititur, finis, est ortus.

SECTIO

SECTIO TERTIA,

IVRA ET OBLIGATIONES VIDVARVM
CIRCA DOTALITIVM PROMISSVM IAMQVE
ADEPTVM CONSIDERANS.

§. XXXI.

Promisso vxori a marito dotalitio, ad illud consequendum, vt matrimonium sit consummatum requiritur. Finis enim dotalitii est, vt habeat superstes vxor, quo honorem pristini coniugii tueatur; (§. XVII.) est igitur dotalitium consequens matrimonii, et ab eo velut a caussa sua dependet. Omnis vero conditio vel dispositio polita ex matrimonii caussa, matrimonii supponit consummationem, quae tum demum perficitur si omnia ea peracta, quae requiruntur, ut finis matrimonii obtineri possit. Quum itaque leges plurium Germaniae prouinciarum iubeant, vt matrimonium iniri a sacerdote sint compulandi, hicque actus carnali praecedere debeat copulae; sequitur quod sponsa, quae ante sacerdotalem copulam, sponso corpus praebuit, dotalitium haud petere possit, si sponfus, hac nondum celebrata ceremonia, fuerit defunctus.

Dotalitium tum demum debetur si matrimonium est consummatum.

Hinc peti nequit si sponsus efflauerit animam sacerdotalem ante consecrationem.

Principia supra adhibita demonstrauit Cl. R. I. W. THYM in Diff. de genuina sponsalium de praesentibus

Huius ceremoniae antiquitas.

XLVI SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

ti et futuro notione, sub praesidio DAN. NETTELBLADTI, Fratris amantissimi *Halae a. p.* habita. Hierologia siue sacerdotalis benedictio cum plerisque hodiernis nuptiarum ritibus, gentilissimi reliquiis adnumeranda, iam antiquis temporibus moribus Germanorum fuit recepta, id quod non *Wisigothorum L. XII. Tit. III. §. viii.* et *Longobardorum L. I. Tit. XXX. §. xv.* solum leges, sed etiam Capitularia CAROLI M. et LVDOVICI Pii *L. VI. cap. cxxxiii. cccxxvii. L. VII. cap. clxxxix. ccclxiii.* indicant. Conferre hic poterit, qui volet KAYSERI *Diff. de Originibus benedict. sacerdot. Giessae clō bō cccxxv.* habitam, SCHELWIGII *Diff. de Antiquit. consecrat. nupt. Celeber. MANTZELII Diff. de Rat. decid. a benedict. sacerdot. petitis.* PETR. MVLLERI *Diff. de Hierologia s. benedict. sacerdot. in matrimonii negotio vsitato.* HENR. BODINI *Diff. de Anticipato concubitu*, variaque alia scripta hoc thema tractantia.

Etusque in patria necessitas.

Hierologiae in terris megapolitanis vsum confirmat *Ord. Eccles. Meg. Tit. Braut und Brautigam zu trauen und zu segnen.* Immo in *ORD. POLIT. de an. clō bō lxxii.* desponsati ante sacerdotalem copulam concumbentes infamiae poena notantur, quae tamen dispositio, mutata hodie rerum facie non observatur. Conf. B. SIBRANDI *Singul. iuris mecleb. Exempl. XIX.*

§. XXXII.

Requiritur etiam matrimonii carnalis

Nec non ad dotalitium adipiscendum carnalibus requiritur copula. Quum enim omnia ea quae

quae ad finem matrimonii obtinendum, necessaria prius debeant esse impleta, quam dotalitium peti queat (§. praec.), finis vero matrimonii sit sobolis procreatio, haecque sine copula carnali procreari nequeat; patet ad consequendum dotalitium promissum, matrimonii copula carnali consumationem requiri, nec hac deficiente illud vlla posse extorqueri ratione.

coniunctione consummatio.

Sic etiam ex antiqua maiorum consuetudine, quoad lucra nuptialia vir et vxor habiti non sunt, nisi post concubitum. Id quod non solum Juris Saxonici, vid. *Spec. Sax. L. III. a. XLV. et L. I. a. XLV. v. 6. Sie ist sein Genossin, und tritt in sein Recht, wann sie in sein Bett tritt*, sed totius Germaniae vsu receptum et communis quasi formula fuit, teste B. HEINECCIO in *Elem. Jur. Germ. L. I. Tit. X. §. CCXII. CCXXXI.* Hinc etiam in omnibus fere tabulis nuptialibus, cum sollicitudine scriptis concubitus fit mentio. Suppetat mihi eius generis instrumentum B. a LVDEVIG in *Diss. de dote mariti, pag. 19.* his conceptum verbis: *Practerea, LEGITIMA CONIUNCTIONE EXPLETA, in dote tua dono tibi, donatumque perpetuo esse volo pagos.* Ac aliud in *Reliqu. Msc. Tom. V. p. 482.* ita sonans: *Hoc etiam specialiter est adiunctum quod si per mortem alterius, videlicet Ladislai et Annae MATRIMONIUM NON POSSET LEGITIME CONSUMMARI, hinc nec nos, nec supra dictus Rex Bohemiae ad soluendum dotalitiam erimus oblegati.* Idem volunt consuetudines gallicae. Sic enim scribit FABERTVS ad *Consuet. Lothar. Tit. III. §. XLVI. n. 265. Toutes fois si le mari meurt, le même iour*

Aspirantur mores Germaniae universales.

et

XLVIII SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

et avant le coucher ou apres le coucher, mais en etat d'impuissance verifié, il n'y a lieu de Douaire. Conf. Append. formul. MARCVLFI Cap. XXXVII. Form. LINDENBROG. Cap. LXXV. LXXVIII. LXXX. Id quod pariter apud antiquos Sueo-Gothos requirebatur, teste IO. HERMANSON id Diff. de ritu nuptiarum apud veteres Sueo-Gothos habita Upsaliae cl. l. ccxxvi. Tempus, inquit, quo dos exhibenda esset, postridie nuptiarum HINDRADAGS UM MORGIN. Nullae enim donationes fiebant ante concubizum, nec vlla etiam inter coniuges bonorum confusio, ante confusionem corporis. Nec nudam thori concensionem hic sufficere, verum hanc in nonnullarum Germaniae prouinciarum legibus occurrentem locutionem, ita ex moribus Germanorum esse explicandam, vt ipsam denotet carnalem copulam, variis argumentis probatum, in der Erörterung der rechtlichen Frage, ob durch den Deck-Beschlage, oder der Beschreibung des Ehe-Bettes, der wirkliche Beyclaf zu verstehen? Quae legitur in Ephemer. cui Tit: der Prüfenden Gesellschaft zu Halle fortgesetzte, zur Gelehrsamkeit gehörige, Bemühungen. Part. II. et III. pag. 163. seq.

*Speciatim
Patriae.*

Idem in patria amantissima obtinere, testatur rerum patriarum peritissimus B. COTHMANNVS Lib. II. Resp. LI. n. 137. verbis sequentibus: Hisce in locis v'sitate et notorie dici solet, bona coniugum simul atque RE AC CORPORE CONVENERINT, wenn das Ehe-Bette beschritten ist, in alterius bonis lucrum statutarium velut momento statim acquirere. Serpit etiam inter nos phrasis, a maioribus propagata: de Brut in dat Bedde jetten, teste supra laudato

CIRCA DOTALITIVM PROMISSVM. XLVIII

dato MANTZELIO in Dissert. de Jure matrim.
meclerb. Sect. III. §. vi. pag. 55. Liceat haec ex
historia meclenburgica verbis B. BEEHRII Rer.
meclerb. Lib. II. Cap. viii. pag. 343. illustrare: AL-
BERTVS Dux meg. inquit, anno clō ccccxxiii.
MARGARETHAM Septemviri FRIDERICI Bran-
denb. filiam sibi desponsatam domum deducturus,
Tangermundam sese contulit, nuptias ibi celebra-
turus. FRIDERICVS II. Episcopus Brand. sacra
peregit & sponsam ALBERTO V. pro more in ec-
clesia recepto tradidit, sed mors nuptialibus faci-
bus vix ac ne vix extinctis, ferales misuit tae-
das, repente e medio sublato ALBERTO optimo
Principe, antequam sponsae tenellae assuescere po-
tuisset. Qua propter Princeps illa intacta rediit
ad parentem. Vidualitium illi quidem promissum
fuerat Witteburgensis arx et praefectura. Sed
quoniam matrimonium consummatum haud fuerat
meclenburgici se ad illud praestandum haud teneri
arbitrati sunt. Ac in diplomate de anno clō ccc
xxv. quod exhibet Vener. SCHROEDER in Meg.
pap. pag. 1042. dicitur: Nos HENRICVS D. G.
Meg. Starg. et Rost. Dominus - - - promit-
timus filiam nostram nomine Beatricem filio suo JO-
RIMARO tradere in uxorem, assignantes eidem
ratione dotis propter nuptias mille quingentas mar-
cas puri argenti intra annum et diem postquam
THORVM SVVM INTRAVERIT numerandos iuxta leges
patriae exsoluendos.

§. XXXIII.

Vbi igitur corporum commixtio locum non
habet, ibi nec matrimonium est, nec vnquam

Vbi nullum
thori commu-
nio ibi nullum
dotalitium.

G

fuit

L SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

fuit (§. praec.). Hinc naturali coeundi potentia defututorum coniunctio, neque matrimonii neque vxorum maritorumque dulcia nomina parit. Vxoris vero notione et nomine cessante, cessat etiam dotalitium.

Inde conclusiones deducuntur.

Facilis hinc est decisio quaestionum a Jctis moueri solitarum, an scilicet dotalitium habeat locum in casu si mulier concubitum praefraete recuset? si foemina sit impenetrabilis? si vir spado, si thlibia, si frigidus, si insanabilis? si fascino et veneficio impotens factus? cet. Vbi enim nulla thori communitio, ibi nullum dotalitium. Conf. DELPHINI *Tr. de Matrimonio Eunuchi.* STRYCKII *Diff. de qualit. et condit. personar. matrimon. contrab.* HARTMANNI *Diff. Kilon. de Coniugib. incantatis eorumque separatione,* ANONYMI *Tr. de iniuriis quae haud raro nouis nuptis per ligationes magicas, durch das Nestel-Knüpfsen inferri solent,* et qui fusius impedimenta vtriusque sexus recenset SIMONVS in *Tr. de Impotent. coniugali.* quibus add. *Cap. VI. X. de matr. contr.*

§. XXXIII.

Vxor huius ex dotalitio spem nullam habet nisi mortis vel diuortii interuentu matrimonium sit futurum.

Vxore ante mariti obitum vitam deponente, dotalitium illi promissum intercidit. Constituitur enim eum in finem, vt vidua facta habeat, quod acerbissimum dolorem ob coniugis mortem ipsi inflictum leniret, vndeque pro mariti defuncti dignitate vitam viuere queat. Continet itaque tacitam conditionem, ne vxor, quae post mariti mortem dotalitium habitura est, prius moria-

moriatur quam maritus. Quod si enim euenit, hoc viduitatis lucrum intercidat, necesse est. Quum etiam vxor moribus suis intolerabilibus diuortio locum dans, beneficio supra memorato, e mariti erga vxorem amore fluente, haud quam digna sit iudicanda, sequitur quod demortuo marito vxor, quae diuortio ansam praebuit, hoc excidat lucro.

Secus tamen se res habet matrimonio sine 'vxoris culpa per diuortium saluto, tunc enim vxori competit ius, marito defuncto, dotalitium sibi promissum exigendi. Consentunt hic antiqui Germanorum mores id quod probat Ill. AYRERVS in Sect. II. Diff. de iure Connubiorum apud Romanos XVI. et in L. Boioariorum Tit. VII. Cap. xiv. hac de causa ita dispositum: *Si quis liber liberam vxorem suam sine aliquo vitio per inuidiam dimiserit, cum quadraginta et octo solidis componat parentibus. Mulieri autem dotem suam secundum genealogiam suam soluat legitime.* Idem etiam in patria obtinere nullus dubito. Conf. *Ordin. Confist. Megap. Tit. VII. Sect. VI. Von Ehescheiden.*

Secus se res habet si maritus diuortio dederis ansam.

§. XXXV.

Vivente itaque marito vxori nullum exigendi dotalitium competit ius. Constituitur enim in casum viduitatis (§. praec.) hincque est res conuenta conditionata; in conditionatis vero nec venit nec cedit dies ante euentum conditionis L. V. L. XIII. D. quando dies legat. cedat, vt igitur maritus

Defuncto demum marito viduae exigendi dotalitium competit ius.

ritus dum vivit fructus dotalitii percipiat atque lucretur, post eius decessum vero vidua dotalitium una cum fructibus stantibus et pendentibus, qui instar alimenti sunt, statim percipiat.

*Ad stipulan-
tur leges ger-
manicæ.*

Id quod moribus germanicis convenit; pro testimonio hic adduxisse sufficiat *Speculum saxonicum Lib. III. a. xxv.* ita disponens: *So ist die Leibzucht bey Leben des Mannes nur des Weibes Geding, aber nach seinem Tode so ist denn erst daran ihr zu ihrer Leibzucht.* Et in diplomate quod exhibet LVNIGIVS in *P. II. Corp. J. Feud. Germ. p. 554.* haec occurrunt verba: *Ob sie ihres Mannes Tod erlebet, und nicht eber zu einem rechten Leibgeding inne zu haben.*

*Et obser-
vantia mega-
politana.*

Ita etiam in patria observari nullum est dubium, quum illud ex ipsa dotalitii natura fluat. Testatur idem MEVIVS in *Del. Jur. prou. mecleb. P. I. Tit. iv. §. 4.* dum, heredes vxoris, ante maritum demortuae, promissum dotalitium haud petere posse, his innuit verbis: *Stirbt aber vorherodem es geschenckt, und liesse andere Erben als die in niedersteigender Linie seyn nach, ist das dotirende Theil näher solches zu behalten besugt, als die Erben es zu fordern.*

§. XXXVI.

*Revocatio
pacti in quo
dotalitium
constitutum
fieri nequit.*

In tantum tamen vxor vivente adhuc marito ius ex promissis habet quaesitum, vt maritus a voluntate semel declarata haud recedere queat. Dotalitii enim constitutio nititur pacto (§. XVIII), conventionum vero natura et indoles

les iuris gentium communis, quorsum et hoc pactum referendum, ita comparata est, vt altero pacifcentium inuito et dissentiente, reuocari et immutari nequeant, quin etiam in iure ciuili perpetua pactorum sit regula: quod ab initio est voluntatis ex post facto fit necessitatis *L. III. C. de O. et Act.* et quod semel in illis placuit, amplius displicere nequit *Cap. XXI. de Reg. iur. in 6.*

Antiquissimis iam temporibus conventiones de dote maritali seu dotalitio adeo firmas validaeque sunt habitae, vt pactorum naturae conuenienter, nullo plane modo reuocari aut retractari potuerint. Ita enim in *LL. Ripuar. Tit. xxxvii. de dotibus* prouisum: *si quis mulierem desponsauerit, quidquid ei per chartarum seu tabularum instrumenta conscripserit, perpetualiter inconuulsum permaneat.* Quo etiam spectat *Gloss. 7. Feud. Sax. ad Cap. XXXI. ibi: Der dritte Vortheil den die Frauen haben, das ist, dass ihnen ihr Mann ihr Leibgeding nicht empfinden möge.* Et apprime hanc in rem facit antiqua charta de anno *clō cclxvii.* a *B. de LVDEWIG. in Tom. IV. Rel. pag. 97.* exhibita, in qua occurrit talis, cum voluntate vxoris venditio: *cui, vt dicitur, praedictam sortis meae diu ante in dotem assignaueram.*

*Cuius adferri-
onis fun-
damentum
haud leue sup-
peditant an-
tiquae Germ.
leges.*

§. XXXVII.

Defuncto iam marito viduae relictae, dotalitium sibi promissum exigenti, dotem suam simul repetendi competit potestas. Dos enim ad ferenda matrimonii onera datur, ita vt hoc soluto

*Vidua post
mariti mor-
tem et dotem
suam reperere
et simul pro-
missum dotali-
tium exige-
re potest.*

illius dominium ipso iure ad viduam plenarie re-
deat. *i. t. D. sol. matr. dos quemad. pet.* Dotalitii
vero constitutio non ad sustinenda matrimonii
opera pertinet, sed provisionem mulieris viduae
factæ, finem agnoscit praecipuum (§. XVII.),
hincque nullum ad dotem habet respectum, mul-
to minus in eius constituitur compensationem
(§. XXVI.); diuersi autem fines diuersaeque for-
mae, diuersa ostendunt negotia, quorum huic
cum illo nulla intercedit connexio: vnde patet,
dotis repetitionem minime dotalitii excludere
exigentiam.

*Disfentien-
tibus respon-
detur.*

Rectissime itaque HERTIVS *Opusc. Vol. I. Tom.
III. lib. II. P. xxii. p. 617.* refert paroemiam illam:
Leibgut schwindet das Hauptgut, haud quaquam
pro iure vniuersali esse venditandam, verum no-
uioribus tantum temporibus, peregrinis introdu-
ctis iuribus, ortam, vid. B. de LVDEVIC *Diff.
de dote mariti pag. 38.* Jureconsultorum enim
plurimi in isto haerent errore, ac si dotalitium
in dotis constituatur compensationem, hacque
ex causa dos mariti bonis ita quasi sit incorpo-
rata, vt perpetuo penes eum eiusque heredes ma-
nere debeat, id quod docent TORNOVIVS *c. l.
pag. 482.* ibique adlegati; cuius dogmatis origo
ex iuris germanici et romani confusione petenda.
Quam vero incongrue hoc negotium tracto a do-
natione propter nuptias argumento e romano de-
riuetur iure, quamque inconcinne principia iuris
romani plane huic negotio contraria, in explican-
da eius natura adsumantur, ex iis adparet quae
supra

supra adducta sunt. Merum iuris germanici est institutum, adeoque etiam ex hoc tamquam fonte suo legitimum est deducendum. Antiquissimis vero Germanorum moribus vidua simul cum dotalitio dotem suam recipiebat (§. VII.), quod principium sequentibus etiam temporibus in legibus nonnullis provincialibus fuit retentum ac stabilitum. Innuit hoc satis clare *Jus Prov. Sax Liv. III. Art. LXXIV.* sequentem in modum constituens: *Mann soll ihr auch wieder anstellen und geben was sie zu ibren Mann gebracht.* Et ita in iudiciis Brunsvicensibus esse pronunciatum testatur **AVG. a LEYSER** in *Diff. de Feudis Brunsv. Luncb. in Append. §. xxxviii.* hanc adducens sententiam: *Dass der dos obngeachtet genossenem dotalitii heraus zu geben und zu folgen wäre.* Nec apud Pomeranos dotis viduae insuper redditae deficere exempla. testis est **FR. GERDESIVS** in *Disp. de Oner. Feud. §. xvi.* Vti et in Ducatu Bremensi, dotalitium non absorbet dotem, vid. *Bremisches Ritter-Recht.* Consentit etiam mecum **CHRIST. HENR. a BERGER** in *Select. Jur. dotal. capit. §. xl pag. 37.* ac **DAV. MEVIVS** in *Consil. clxxxiii. P. I.* tradit, aliquando dotalitium cum dote obtinere, ita vt non tantum dotalitium debeatur, sed et cum eo dos. Quod tamen haud quaquam a dotalitii proprietate exorbitat, vt putat *Vir b. m. c. l. n. 3.* sed eius naturae exacte convenit.

Et ita e genuina dotalitii natura ac antiquis Germanorum moribus legibusque etiam circa dotalitia Viduarum Nobilium mecleb. esse statuendum putarem, sed observantia et praxis mihi est contraria

Compt
-innot 10 III
Et compr
maru addu
Sta sententia.
-innot 10 IV
-innot

Cui obser-
vantia mega-
politana est
contraria.

ria

LVI SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

ria, confer. Reuersales de anno c1010cXXI. §. xxviii. *Proiect. des M. L. R. Tit. XII. a. iv. ac*
 HVSANVS c. l.

§. XXXVIII.

Competit illi et dotalitium promissum et insimul portio statutaria ex mariti defuncti bonis.

Nec minus vidua, cui dotalitium promissum, et hoc et quotam bonorum e legibus vel consuetudine provinciae debitam petere potest. Nititur enim dotalitii constitutio pacto, consensu successorum inito (§. XXII.) et eum quidem in finem, vt vxor post fata mariti honeste dignitatieque suae conuenienter viuere possit (§. XXVI.). Maritus vero viduae dotalitium promittens, vtique lucrorum viduae ex legis prouisione post obitum suum ex bonis relictis competentium fuit gnarus. Si igitur portio legalis siue statutaria cum caeteris lucris vidualibus suffecerit, vt vxor vidua facta, digne se inde exhibere potuisset; certe nec maritus eum in finem dotalitium promissurus, nec successores in hanc constitutionem consensuri fuissent. Quo tamen facto, indubitate erit concludendum, vxorem post fata mariti ex lucris legalibus, dum forte vel nullam, vel tenuem tantum intulerit dotem, vitam dignitati suae conuenientem viuere haud potuisse, hacque ex ratione maritum illi constituuisse dotalitium, quod igitur vna cum portione statutaria petere potest.

Noque huic obseruantia megap aduersatur.

De lucro Viduis Nobilibus e patriae legibus competente, disponit *Ord. Polit. Tit. von Erbschaften* quem

quem locum in *Diff. mea inaug. de portione statutaria Vid. Nobil. meclib.* illustravi. Nec hanc successione[m] legalem dotalitio absorberi, verum vna cum illo repeti posse, docet responsum ab Ill. Jctorum huius Almae Ordine, Dn. a BVLOW an. c[irca] 1595. datum, quod Celeber. Dn. MANTZELIVS in vtilissimis *Select. Jurid. Rost. Fasc. I. p. 251.* exhibet, hucque repetere liceat: *Da eurer Schwester Annen, Magni Peccateln zu Gevezin Wittwe, in dem verschriebenen Leibgedinge das Vieh und fahrende Haabe zugleich zur Leibzucht nicht beschieden ihr auch dasselbe nicht gebühret. Es wird aber überdem vermöge Mecklenb. Policey Ordnung der halbe Theil alles Viebes und fahrender Haabe eigenthümlich gelassen und gefolget. Testatur etiam de obseruantia megap. hic. consentiente charta Mantissae sub No. VI. sequentibus huc in primis spectantibus verbis: Wiederum mit seinen Lehn-Gütern an statt 2000. fl. neben ihrer Fraulichen Gerechtigkeit, und alles was ihr, nach Landes Gebrauch und Gewohnheit, an Hausrath, Vorrath, fahrende Haabe und anders, von Rechts wegen, nach seinem Tode gebühren wird, beleibgedinget haben.*

§. XXXVIII.

Ex eadem §. praec. adducta ratione facile intelligitur, nec dotis lucrum germ. *die landübliche Verbesserung*, ordinarium Viduarum Nobilium meclib. beneficium, in dotalitii locum cedere, verum viduam vtrumque ex prouisione hominis et legis proueniens lucrum petere posse.

Nec dotalitii exigentia, luci dotis petitionem excludit.

LVIII SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

*Dissentis
praxis mega-
politana.*

Vsu rerum hoc aliter obseruari, testantur omnes Doctores domestici, tradentes viduae aut dotalitium promissum, aut lucrum dotis, pro suo tamen arbitrio esse eligendum, ita vt huius electione illius aditum sibi praecludat, vid. TORNOVIVS *cit. loc. pag.* 491. HVSANVS *c. l. Cap. xxv.* et MEVIVS, qui in *Jure prov. mecleb. P. 1. Tit. vii. §. 4.* sic inquit: *Es stebet zu der Wittwen Wahl und Belieben, ob sie das Leibgeding annehmen, oder landgewöhnliche Besserung auf das Ehegeld fodern wollen, deswegen sie sich auch ein gewisse inwendig sechs Monat nach des Mannes Tode erklären und dabey was einmahl gewehlet, beständig bleiben solh.* Idem in Pomerania obseruari docuit B. STEIN in *Diff. de Port. Conj. stat. in Pomer. orient. §. xxv.* Cui et Neo-Marchiam addere licebit, teste STRYCKIO *de S. A. 7. Diff. IV. C. II. §. xx.* Verum haec sententia ex erroneo fluit principio, quod dotalitium in locum dotis surrogetur, quo jam sublato & hanc eo innitentem thesin corruiere necesse est. Ac vbi lucra ex diuerso proueniunt fonte, alterum non tollit alterum. Quamquam lubentissime concedo praxi et obseruantiae hoc in passu, esse cedendum.

§. XL.

*Quaenam
moueri actio
debeat a vi-
dua ad conse-
quendum pro-
missum dotalitium.*

Quum autem non sufficiat ius habere petendi, nisi illud etiam in actum deducatur, viduae quoque competunt remedia, ad consequendum id quod sibi dotalitii nomine debetur. Obligantur vero heredes vel successores mariti defuncti viduae ad praestandum dotalitium ex pacto (§.XVIII.).

(§. XVIII.). Quamobrem quum obligatio ex pacto sit obligatio perfecta, obligationi vero perfectae ius etiam perfectum respondeat B. KOEHLERVS *in Iur. Nat.* §. DCCXXX, atque huic connexum sit ius cogendi alterum si obligationi suae satisfacere noluerit, et hoc quidem in statu quo iam viuimus ciuili iudicialiter fieri debeat, instituta, vt hic actus dicitur, actione, & quidem, si ex pacto obligatio oritur nominatim conditione ex stipulatu, siue ex moribus, B. HEINECCIUS *in Elem. I. Ciu. P. III.* §. XIX. sequitur, quod vidua conditionem ex moribus contra defuncti mariti heredes vel successores, eius personam repraesentantes (§. XXI.) instituere queat, vt vel fundus dotalitio destinatus ipsi tradatur, vel redditus promissus singulis deinceps annis sua die soluatur.

Possunt etiam pacto variae adiici determinationes, vnde prouida erit vxor, si in pactis de iure occupandi, vindicandi, vtendi interdictis, condicendi cet. sibi sigillatim prospiciat. Si enim pactum hoc inuoluit, his poterit vti remediis. Pluribus de hoc argumento agunt NIC. HENELIVS ab HENEFELD *in Tr. de Dotalitio Cap. XII.* ROT-SCHVTZ *in Tr. de dotalitio Art. 1. §. 2. IO. GEORG. SCHERZIVS in Diff. de dotal. §. IX.* et CALE *in Diff. de actionibus dotalitii nomine competentibus.*

§. XLI.

Est iuris axioma: vbi iura concedunt actionem,

H 2

*Competit
viduae retentionis beneficium.*

LX SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

nem, ibi magis indulgent retentionem rei ob quam actio competit. Quum igitur viduae prodatae sint actiones ad consequendum dotalitium promissum (§. praec.) sequitur, quod si bona defuncti mariti possideat, illa tamdiu retinere queat, donec ipsi de iure suo sit satisfactum.

*Confirma-
tur haec sen-
tentia legibus
vicinorum
provinc.*

Sic etiam legibus Prouinciarum Megapoli vicinarum, Pomeraniae atque Marchiae vidua ratione dotalitii retentionis habet ius, testantibus MEVIO ad *J. L. L. I. Tit. 5. art. 13. n. 35.* SCHEPLITZIO *P. III. Tit. II. Qv. III. in fin.* STRV-
VIO in *S. J. F. Cap. XIV. aph. XIV.* HENELIO de *dotal. Cap. XII. §. 4.* et ITTIGIO in *Diss. de Vidua vsque dum sibi satisfactum ex bonis mariti sustentanda Cap. II.*

*Et praxi me-
gapolitana.*

Idem apud Megapolenses obtinere fidem mihi faciunt TORNÖVIVS *c. l. pag. 509.* HVSANVS ap. *III. GERDES c. l. pag. 48. P. M. L. R. Tit. XII. art. xxxiv.* et MEVIVS in *del. Jur. Prov. me-
cleb. P. I. Tit. VI. §. I.* vbi verba ita fluunt: *Ver-
stirbet iemand, bleibet dessen hinterlassene Wittwe
in dessen Leben und andern des Mannes Gütern
so lange bis sie wegen alles dessen so sie ihm zuge-
bracht, oder ihr sonst aus den Gütern gebühret be-
friediget.* Id quod etiam illustrent verba *Gra-
vam. Provinc. de an. c.º l.º c.º VI.* quae haec sunt: *Zum
vierten, dass auch wegen der Wittwen wel-
che oft nach ihr Funcker Todt lange in den Gü-
tern iure retentionis bleiben eine gewisse Ordnung
gemacht vverde.*

§. XLII.

§. XLII.

Disputant Doctores inter se, an vxor dotalitata ad cautionem praestandam teneatur? Ego puto quod non. Competit enim in dotalitio vtile dominium, adeoque praeter vsumfructum proprietatis limitata (§. XXV.). Cui vero competit rei proprietatis, ille et eius habet dominium, quod, si proprietatis limitata, pariter erit limitatum. Vti itaque dominus rem ad utilitatem suam pro lubitu adaptare potest, nec cautionem praestare tenetur, ita et vidua, utilis dotalitii domina, a cautione erit immunita. Quum tamen limitata tantum proprietatis rei in dotalitium constitutae viduae competat, si limites excedat, utique ad cautionem est obligata, uti et si res fungibilis iure dotalitii data ad illam tenetur (§. XXVIII.).

Nec ad cautionem praestandam tenetur.

Dissentiunt a me varii magni etiam nominis Jurisconsulti, quos adducunt MYLERVS in *Gamol. Cap. XIII §. 12.* et BROCKDORF in *Diff. de dotalitio*, sub Praesidio TABORIS habita §. xxxii. qui tamen prouocantes ad *Tit. D. Vsufr. quemadm. et L. VI. §. 1. C. de secund. nupt.* vsumfructum romanum confundunt cum germanico, ex quo vnice huic instituto germanico limites sunt ponendi. Id quod luculenter probatum dederunt mecum sentientis RAVCHBAR P. I. Qu. XXX. n. VII. BERLICHIVS P. II. *Concl. L. n. 68.* WESSENBECIVS P. II. *Consil. XLI. n. 16.* BERGER in *Sel. Cap. dotal. §. VIII.* DEINLIN in *Diff. de Vidua vasalli ab usufructuaria cautione intuitu dotalitii*

*Adducuntur
¶ Cui dissen-
sientes.*

*Et alii me-
am sententiam
calculo suo
confirmantes.*

LXII SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

talitiu immuni, et de Vidua Nobili mecleburgica
idem adfirmans TORNOVIUS *c. l. P. I. p. 227.*

§. XLIII.

*Nec inuen-
tarium confi-
cere.*

Nec viduam ad inuentarii confectionem
posse adstringi puto. Habet enim ex dominio
vtili liberam de fructibus disponendi voluntatem,
hincque nemini ex dotalitio rationes reddere de-
bet; ad rationes vero reddendas non obligatus,
regulariter inuentarium conficere haud tenetur.

*Quid in me-
gapoli hanc
circa rem va-
leat.*

Ita etiam in thesi ex dotalitiorum indole atque na-
tura, circa viduis nobilibus mecleb. constituta
dotalitia erit pronuntiandum; obseruantia tamen
hac in re inconstans esse videtur. In dispositio-
ne enim Nobilis cuiusdam Megapolitani a B.
TORNOVIO *c. l. P. I. pag. 474.* exhibita de fun-
do in dotalitium dato, ita disponitur: *Und dar-
aus die iährlich Intraden ohne Aufrichtung ei-
nes inventarii oder Berechnung, so lange sie lebet
zu geniessen befugt seyn soll.* E contra ad confi-
ciendum inuentarium viduam obligant *Proiect
des M. L. R. Tit. XII, art. xxxvi.* et MEVIUS
c. l. P. I. Tit. vi. §. 1. his verbis: *Ist aber schuldig
ein Inrentarium über alle Güter aufzurichten da-
zu auch die nächsten Erben und Lebensfolger vor-
fordern zu lassen, die inwendig zuvey Monath,
nach des Mannes Tode den Anfang zu machen,
und folgends in zuvey Monath es zur Endschaft
zu bringen, add. Tit. VII. §. 7.* Suafor hinc ef-
sem viduae, vt, ad euitandas litium hac de re
forte obuientium molestias, inuentarium con-
ficiat. In Pomerania viduam dotalitium adcipi-
entem

entem ad inuentarii confectionem adstringunt.
Conclusa sedinensa Tit. XVII. conf. xiii.

§. XLIII.

De iure ac potestate viduae in dotalitio iam adeptor-
 do competente, nunc differere tractationis iubet
 ordo. Fluunt viduarum circa dotalitium iura e do-
 minio vtili (§. XXV.). Quare quum domini-
 um vtile inuoluat vsum fructum et quidem priua-
 tiue; vsum fructus vero ius sit omnem ex fundo
 percipiendi vtilitatem adeoque et fructus; patet
 viduam omnes fructus e re in dotalitium conces-
 sa percipere, tam naturales, vtpote frumenta,
 poma, aucupiorum, venationum et piscationum
 redditus, quam ciuiles, quales sunt pensiones et
 redditus ex aedificiis.

*Vidua o-
 mnes fructus e
 re in dotaliti-
 um concessa
 percipit.*

De obseruantia dictorum testatur charta FRIDERI-
 CI II. Electoris Saxoniae, qua confirmauit dota-
 litium ab Herm. Schaf vxori suae anno c^o cccc
 LXXXVII. constitutum, apud LVNIGIVM in
Corp. J. F. G. P. II. pag. 553. in qua haec occur-
 runt verba: *Seiner ehelichen Hausfrau alle und
 iegliche seine Dörfer, Vorwercke, Höfe und Gü-
 ther mit allen ibren Zinsen, Renten, Fellen. Froh-
 nen, Diensten, Gerichten obersten und niedersten,
 Eren, Nutzen, Würden, Ecker, Wiesen, Höl-
 tzern, Fischereyen, cet.* Liceat haec etiam illu-
 strare verbis diplomatis anno c^o ccclxii. confe-
 cti, de constituendo dotalitio Principi ELISA-
 BETHAE Pomeranicae, vxori Ducis Megapolita-
 ni MAGNI piaie recordationis, hanc in rem
 ita

*Id quod
 exemplis illu-
 stratur.*

ita se habentibus : *Mit aller Vrucht mit aller Nut. an vvelckerlyghe Wys de dar ut kamen, unde val- len mach. An Orbar. Renthe. Bede. Pacht. Rich- te. Bröke. Scattinghe. an vvodauen saken men de Vrucht nömen mach, des scal de vorbenörende Vroovebrucken mit Vrede ere daghe to eynem rech- ten Lisgbedinge ; nec non pactorum dotalium, inter Ser. Duc. Megapol. GVSTAVVM ADOL- PHVM et Ducissam MAGDALENAM SIBYL- LAM gloriosissimae memoriae anno cdo cclxiii. celebratorum, quae huc facientia ita fluunt ; Und Ihr Lbd. das Amt Dargun mit dessen Pertinentien Ein und Zubehörungen an Flecken, Dörfern, Leu- ten, Höfen, Mühlen, Aeckern, Wiesen, Feldern, Gärten, Wäldern, Hölzungen, Wässern, Tei- chen, Güthern, Renten, Zehenden, Pachten, Zinsen, Gülten, Schäßfereyen, Nützungen, Ge- fällen, Acker an Hufen, Bauvercken cet. zu ihrem Wittthum assigniret und verordnet seyn sollen.*

§. XLV.

Vidua ius patronatus praedio in dotalitium concesso cohaerens exercere potest.

Fructuum nomine non id tantum venire, quod immediate ex re nascitur, aut percipitur, sed etiam quod occasione rei provenire potest, notum est. Atque hinc fructus et commoda ex singularibus iuribus praedio adnexis profluentia, ad fructuum, quos vidua ex dotalitio percipit, classẽm pertinere, certum erit. Quam ob rem quum ius patronatus praedio cohaereat *C. VII. X. de Jur. Patr.* patet viduam quoque ius patronatus, si fundo in dotalitium concesso cohaereat, exercere posse.

Prostat

Prostat huius adfertionis documentum apud B. de
 LVDEWIG in *Reliqu. Msc. Tom. VII. p. 64.*
 Nos - - contulimus dotalitii nomine villam
 groten Magsdorp cum omni iure utilitate honore
 usu commodo et gratia, cum iure patronatus ecclesie
 et generaliter cum omnibus pertinentis dicte ville
 ex debito vel ex iure pertinentiis &c. Viros quo-
 que eruditione claros hac in re habeo consentien-
 tes HENELIVM c. l. *Cap VIII. §. XI. pag. 244.*
 MYLERVM in *Gamol. Cap. X.* et FINCKEL-
 THVSIVM de *iure Patron. Cap. V. n. IX.*

Exemplum.

Consensus
 Doctorum.

In patria, deficiente hac de re lege, eadem adfertio ex
 dotalitii indole atque natura deducta valebit. Ve-
 rum dum ex principiis meis, a praxi sæpe alienis
 scribo, eo nulli parti praeiudicium inferre volo,
 id quod semel pro semper hic moneo. Quae ad
 iuris patronatus Nobilium in Ducatu megapolitano
 indolem pertinent, explicata sunt a B. de BEEHR
 in *Rer. Meclib. L. VII. Cap. XVII.* B. TORNOVIO
 cit. l. P II. pag. 248 seqq. et B. GVNT. a PASSQW
 in *Comment. de iure patronatus in Ducatu meclib.*
Msc.

Quid in pa-
 tria obtineat?

§. XLVI.

Non desunt plura doariae iura, quae ex
 stabilito principio, quod omnia ea, quae praedio
 in dotalitiu concessio cohaerent, quippe realia
 & inseparabilia exercent, profluunt. Quo referen-
 dum, quod illi competat iurisdictio patrimonial-
 lis, feudo & fundo conhaerens, fructusque inde
 redundantes percipiat. Nec non quod habeat ius
 indeterminatorum exigendi servitorum ab homi-
 nibus

De aliis qui-
 busdam iuri-
 bus remissive.

LXVI SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

nibus propriis, in nobilium fundis glebae adscriptis. Item quod iure subcollectandi subditos ad onera et tributa, tam Imperii et circuli quam prouinciae gaudeat. Vt aliorum iam non mentionem faciam, facili negotio ex principio supra adducto deriuandorum.

§. XLVII.

*Quid iuris
circa meliora-
tionem.*

Quid circa meliorationem et deteriorationem iuris nunc inquirendum. Competit viduae vtile rei sibi in dotalitiū datae dominium, quod est relatum domini directi, vt notum; gaudeat itaque alter dominio huius rei directo, proprietate scil. limitata, seiuncto vsufructu necesse est. Vnde sponte sequitur, quod vidua re in dotalitiū concessa saluo iure domini directi vti debeat. Si igitur vidua hanc rem reddit meliorem, nullum inde praeiudicium euenit domino directo, bene vero illam deteriorando. Vt itaque dotalitiū meliorare equidem, non vero deteriorare queat.

*Quod in pa-
tria per Re-
uers. determi-
natur.*

In patria per § xxviii. *Reuers.* de anno clobcxxx. haec expresse sunt determinata, ita vt circa dotalitiū incrementa vel decrementa eadem sint seruanda, quae de filiabus nobilibus vsufructuariis in *cit. Rev. §. xxvii.* disposita. Verba ipsa ita fluunt: *Jedoch soll es mit denselben der melioration und deterioration halber, allermassen, wie oben im Punct von Erb Juugfern disponiret, observiret und gehalten werden.*

§. XLVIII.

§. XLVIII.

Meliorat vidua fundum dotalitii iure concessum, si eius conditionem reddit pinguiorem. Quo pertinet aedificiorum nouorum aedificatio, ac vetustiorum reparatio, deboscatio, lapidum remotio, vt et fatio agrorum, plantatio arborum, exstructio aggerum, impensae pro sustentatione, subleuatione & conseruatione rusticorum facta, die Besetzung der Bauren, et eiusmodi generis alia.

*Meliorare
dotalisium
potest vidua.*

Reuers. Megap. supra cit. de Virg. Nobil. Meclb. dispositio, etiam huc trahenda, ita hanc in rem fluit: *Wann von den Erb Jungfern in dem Leben-Gute dergleichen Besserungen angerichtet werden, die den Lebens Folgern zu besondern Nutzen und Frommen gereichen können, so sollen ihr oder ihren Erben dieselbige nach billiger Ermäßigung zum Halbscheid refundiret und wieder erstattet werden. Es soll aber eine Erb Jungfer gar keine neue Gebende, ohne Vorwissen der Lebensfolger, anzurichten bemächtigt, oder dafür keine Wiedervergeltung gewärtig seyn.* Conferantur hic omnino B. MVL- LERI et Celeb. MANTZELII Dissertationes: de *Filia nobili vsufructuaria meckleb.*

*Dispositio
Iuris meclb.*

§. XLVIII.

Non vero res in dotalitium data deterior est reddenda, id quod fit, si eius vsus corrumpitur aut diminuitur ab eo statu, in quo erat, vel eius aestimatio propter factum et negligentiam possidentis, vnde magna perniciēs ipsae infertur proprietati.

*Non tamen
deteriorare.*

LVIII SECT. III. IVRA TE OBLIGATIONES VIDVAR.

*Qua ratione
dotalitium
queat deterio-
vari.*

prietati. Hinc dotalitium multiplicibus modis corrumpi potest et deteriorari. Ut itaque doariae non liceat, siluam radicitus extirpare, lignumque caesum lucri ergo vendere, arbores fructiferas incidere et perdere, seruitutem nisi temporariam dotalitio imponere, aut ei competentem remittere, subditos male tractare, illicitam et efferam plane in eos exercendo saeuitiam, multo minus manumittere, non denique alia facere, quibus dotalitium fastetur atque dissipetur in aliorum praerudicium.

*Quid in pa-
riu ualeat.*

Hac de re in *Revers. Megapol.* cit. l. ita expresse cautum: *Doch sollen die Erb Jungfern die einhabende Leben weder gantz noch zum Theil zu alieniren zu veraussern, oder auch zu deterioriren und zu verringern, und das harte Bau- und Mast-Holtz, weiter, dann zu des Lebens scheinbahren Nutz und Frommen, zu verbauen, keines weges bemächtiget seyn.* Ac in Ser. Ducum IO. ALBERTI et VLRICI declaratione ad grauam. prouinc. de a. cl. 1617. verba ita fluunt: *Vors dritte lassen I. F. G. einem ieden seine Besserung nach seiner Nothdurfft und Gelegenheit bey dem verbotenen Raden zu suchen und anzurichten frey und ungeuehret, doch das die Grund- und Mast-Hölzer von bösen Haushaltern, Leibgedings Einhabern &c. nicht veruüffet werden.* Spectat huc etiam Responsum ab Ill. Jctorum in hac alma Collegio anno 1617. qua syluam non caeduum datum, ita sonans: *Dass seel. Magnus Peccateln Wittwe, deren Leibzuchts Brief und darauf ertheilten Fürstl. consensum ihr uns über-*

CIRCA DOTALITIVM ADCEPTVM. LXVIII

überschicket, die zu ihrem Leibgedinge gehörige
barte Holzung zur Feuerung, oder auch sonst
zu veröden und zuverwüsten nicht geziemet.

§. L.

Multo minus fundum quem dotalitii nomine
possidet vidua oppignorare, cedere, vel plane
alienare potest. Tendit hoc enim in praeiudicium
mariti heredum vel successorum, quorum tamen
iura semper salva manere debent. Locare vero
aliis hunc fundum doariae non est prohibitum.
Libere enim percipit fructus ex isto fundo
(§. XXVIII.) iam vero perinde est, an ipsa ea re
fruatur, vel aliis fruendam concedat *L. XII. §. 1. D.
de usufr.* quare usum privative sibi competentem,
aliis concedere, sicque dotalitium locare pro
iure queat.

*Dotalitium
oppignorare
cedere, et alie-
nare non pot-
est vidua.*

*Bene tamen
aliis locare.*

Quum vero resolutio iure dantis, resoluatur
etiam ius adipientis, ac dotalitii conductor ius
suum habeat a doaria acquisitum, huius iure re-
solutio, illius etiam resolutio. Hincque, quum
ius alicuius non duret amplius si resoluatur, ius
talis conductoris diutius non durat, quam ius
viduae.

Conspirat hic observantia megapolitana, quam ME-
VIVS in *lur. Prou. Meclib. P. I. Tit. VII. §. VIII.* his
indicat verbis: *Es ist in der Wittfrau Willen, ob sie
das Wittthum Gult selbst besitzen und verwalten,
oder einem andern zur Berechnung einthun, oder
gegen*

*Ad stipulatur
observantia
megapol.*

LXX SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

gegen jährliche pension vermieten volle, was aber deswegen verglichen und angeordnet, höret mit ihrem Tode auf, und seyn die Lebensfolger daran nicht gebunden; et confirmat eandem Tit. XIII. art. xiv. des P. M. L. R. vbi verba ita fluunt: Und ob gleich die Leibgedings Einhaberin, die Aecker und Gärten durch einen colonum bestellen lassen, oder auch einem fremden Conductor eingethan hätten. Quo etiam pertinent sequentia Reuersalium de anno 1610 LXXII. verba: dass die von Adel neben den Wittfrauen, so ihre Leibgedings Güther inhaben, oder derselben Verwaltere cet. exhib. ab Ill. JARGOVIO in aucta Kluver. descript. Duc. Meg. P. I. pag. 593.

§. LI.

De oneribus viduarum generatim.

Vidimus iam Doariae iura et commoda, nunc eiusdem etiam dispiciamus onera. Teneatur vero ad omnia, praedio sibi in dotalitium dato, inhærentia onera. Commoda enim et fructus percipienti, quorum causa praedia eiusmodi oneribus subiecta censentur, onera ipsa esse subeunda, satis notum est, L. XIII. D. de Imp. in res dotal. fact. L. XXVII. §. III. D. de Usufr. Quum igitur fructus praedii in dotalitium constituti ad viduam pertineant (XLIII.) et onerum simul cum re transeuntium praestatio ei incumbat necesse est.

Id quod illustratur ex iure Brandenburgico.

Liceat hanc doctrinam illustrare ex reuersalibus Ser. Electoris Brandenb. IO. SIGISMVNDI de anno 1610 CXI, in quibus ita disponitur: So Wittwen auf

auf Leben-Güter beleibgedinget, wird nicht unbillig zu seyn erachtet, ist auch denen Rechten gemäfs, das sie alle die onera realia, an Ritter-Diensten, Steuern, und andern Landes Bürden, so darauf hatten, pro quota behalten, und dieselben Zeit ihres Inhabens davon zugleich mit gelten und tragen. Exhib. a LVNIGIO in Corp. Jur. Feud. Germ. Tom. II. pag. 812. Quum etiam in patria ex praescripto Reuers. cit. §. XXVIII. ab iure filiarum vsufructuariarum, ad viduarum dotalitiu ducatur argumentum, licebit, in testimonium vltus doctrinae a me supra stabilitae, sequentia MEVII verba adducere: *Es gebühret den Erbjungfern in Zeit und Jahren da sie die Güter haben und nützen, die Ross - Dienste durch tüchtige Personen, wie auch andere Lebens Bürden, und onera realia, als Priester, Küster Gebühr, Kirchen, Schloß, Reichs, Kraiß und Land Steuern, wie auch aus den Güthern andere gebührende Hebungen und Pächte abzustatten.* Quae leguntur in Eius Jur. Prov. Mecleb. P. II. Tit. VII. §. XII.

Et obseruantia megapolitana.

§. LII.

E principio §. praec. stabilito deriuandum erit, quod vidua nobilis, cui res feudalis in dotalitiu data, feudalia quoque debeat praestare seruitia. Haec enim ob fructus qui percipiuntur sunt praestanda, vnde in quemlibet feudi possessorem transferuntur. II. F. LXXII. KOHL de seruit. feudal. p. 6. hincque etiam viduae dotalitiu fructus percipienti, incumbunt. Quam vero foeminae ad dominum feudi

Viduae feudalis seruitium praestatio incumbit.

LXXII SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VIDVAR.

feudi in propria persona sequendum et seruiendum non sint capaces, curator erit substituendus, qui nomine viduae debita exhibeat seruitia.

*Quae adfer-
tio ex chartis
antiquis sta-
bilitur.*

Sic antiquis temporibus, saepissime dominus consensum suum in dotalitio feudali dans, ab vxore exigebat reuersales, vi quarum fateretur, se casu conueniente Domino seruitia et reliqua praestitutam. Quam in rem Perill, de SENCKENBERG in *Sel. Jur. et Hist. Vol. I. Fasc. III. sub Lit. H. p. 416.* chartam moersensem de anno c^occclxxxvii adducit, talem promissionem continentem. Cui adde, si placet, chartas ab Ill. ESTORE in *Diff. an Dotalitium cesset propter sec. nupt. p. 41. 42.* exhibitas. Curatorum vero dotalitiorum longam adducit seriem IO. IOACH, MVLLER in *entdeckten Staats-Cabinet. P. IV. Cap. II. § VII.* vbi et formulas constituti dotalitii adfert, in quibus verba huc facientia ita se habent: *Und geben ihr darüber zu Vormündern die sie erkoren unsere lieben getreuen N. N. und N. N. cet.* Ac in binis instrumentis de anno c^occcxliv. ab HE. NELIO c. l. *Cap. II. §. IV.* exhibitis, haec leguntur: *Ipsa vero domina Sigfridum Schira fratrem suum elegit pro tutore suo dotalitii memorati.* Non enim semper talis curator e familia ad quem spectabat feudum defumebatur, sed plerumque proximus mulieris cognatus erat.

*Quid in pa-
tria obtineat.*

Haec e iuris feudalis principiis et dotalitii natura deducta doctrina, circa dotalitia etiam viduarum nobilium Mecleb. deficiente hac de re lege prouinciali, meo si quod est iudicio, valebit. Quid in praxi hic obtineat mihi non innotuit.

§. LIII.

§. LIII.

Sic quoque vidua onera collectarum tributorumque praedio ex quo dotalitii reditus capit impositorum, subire tenetur. Tributa sunt onus fructuum *L. XII. D. de Imp. in res dot. fact. L. II. C. sine censu*, inque illis ipsa praedia non personas contineri dicitur, *L. VII. D. de public.* Onera vero praedio in dotalitium dato inhaerentia vidua agnoscere debet, (§. LI.), hincque etiam ad tributa fundis imposita tenetur.

Dotalitii ratione vidua tenetur subire onera tributorum.

Dictam sententiam confirmat Ius feudale Saxon. *Cap. LVI.* ibique Gl. ubi dicitur: *Norsteuer, Heersteuer, Geschoss und Bete, wo die gemeiniglichchen über das Land geben, die soll die Frau auch geben und mit leiden von irem Leibgeding.* Vt et, *les coutumes de Tours Tit. XXX.* ac communis Doctorum auctoritas; utpote *HART. PISTORII Obs. V. p. 5. HENELII c. I. Cap. IX. §. III.* ibique sub n. a. excitatorum *SCHERZII in Diff. de Dotalitio §. X.* aliorumque.

Id quod consensu aliorum confirmatur.

Vidua nobilis mecleburgica pariter ratione dotalitii pro rata sua, ordinaria et extraordinaria tributa, legitime in comitiis erogata prouincialibus, conferre tenetur, id quod confirmant *Reuersales* a *Sereniss. Ducibus* an. *clō 16XXII. d. d. II. Iulii* et an. *clō 16XXI. d. d. XXIII. Febr. datae*, verbis: *Wir wollen dass der Fürstlichen Leibgeding Unterthanen, und der von Adel Leibgeding - - - in solche contribution gezogen und nach ihrer unser Landschaft Willen und Gefallen mögen belegen werden.* exhib. in *Iur. Mecleb. pag. 12. et 46.* His addantur *aliae de annis clō 16XXI. et clō 16XXII. d. d. XXII. Sept.* quas exhibet *Jl. JARGOVIUS c. I. P. I. pag.*

Et obseruantiu mecleburgica stabilitur.

LXXIV SECT. III. IVRA ET OBLIGATIONES VID.

387. et 393. vbi verba hanc in rem ita fluunt:
Dafs die von Adel neben den Wittfrauen so ihr Leibgedings Güter inne haben - - von einem ieden Wispel hartes Saat - Korn, als Weitzen, Rocken, Gersten und Erbsen Parchimmer maas einen und von einem Wispel weiches Saat Korn als Habern und Buchweitzen einen halben Gulden, und dann von Wispel stehenden harten Korn Pacht einen halben Gulden, von Wispel weiches Korn Pacht sechs Schilling lübsch, und denn den zehnten Pfennig von den Geld - Pächten - - entrichten. Ac in edictis contribut. Ser. Ducum ADOLPHI FRIDER. et IO. ALBERTI de annis clbxcxxxiiii. d. xxxiii. Nov. et clbxcxxxv. d. xxxi. Jul. expresse nominantur: *die von Adel nebst denen Widfrauen, so ihre Leibgedings Guter inne haben, oder derselben Verwalttere &c.* Qui notitiam de modo imperandi tributa vel census in Megapoli desiderat, adeat meam *Notitiam de Scriptoribus mecleburgicis, Cl. III. Sect. XV. pag. 204.*

§. LIII.

*Ut et homin-
 gii praestatio-
 nem.*

Obligatur quoque vidua cui res feudalis in dotalitium data, ad homagium domino feudi praestandum. Homagium enim est iurata fidelitatis promissio (per def.) fidelitas vero complexus illorum officiorum, quae ex conuentione dominus directus domino utili, vel hic illi debet. Gener. L. B. CHRIST. de WOLF, Vir summus supra laudem meam positus, *in hor. subsec. anni clbcccxxix. trim. aest. pag. 255.* Quum itaque officia vassalli inuoluant etiam seruitia domino praestanda, haecque a vidua ratione dotalitii feudalis praestari

praestari debeant (§. LIV.), patet, quod et praestatio iuramenti fidelitatis siue homagii ei incumbat. Ac quum procurator ad iuramentum fidelitatis praestandum admittatur *II. F. III. §. sed utrum*, vidua procuratore hunc in finem vti poterit.

Haec ita ex principiis meis in natura dotalitii fundatis de iure communi duxi determinanda. In patria vero ducto argumento a iure usufructuario filiarum nobilium secus se rem habere videtur. Est enim observantiae, quod proximus agnatus, filiae hoc iure feudum obtinentis, renouationem inuestiturae intra annum et diem a tempore mortis vltimi feudi successoris petere debeat. Id quod testatur *Art. XVIII. Tit. III. P. M. L. R.* his verbis: *Desgleichen sind in dem Fall, wenn die Tochter vermöge unsers ihnen gegebenen privilegii den nieszlichen gebrauch der Lebne Zeit ibres Lebens haben und besitzen, die Agnati und Lehnfolger innerhalb Jahr und Tag von Zeit des Lebnmanns tödtlichen Abganges investituram oder die Belehnung zu bitten, auch den Lebn-Eyd zu schwoeren schuldig.* Idem adfirmant Viri rerum mecleburgicarum peritissimi, B. TORNOVIVS c. l. P. I. p. 374. B. MVLLER in Differt. *de Virgine nob. mecleb. Cap. II. § XVIII.* et Cel. MANTZELIVS in Diff. *de filia vsufr. Pos. XLIII. pag. 26.* ac praecudiciis stabiliunt. An itaque haec etiam circa dotalitia viduarum nobilium mecleb. in praxi obtineant, mihi non constat.

*Observantia
Megapolitana.*

§. LV.

Supereft adhuc, vt videamus iura vxoris mariti obaerati. Si maritus bonis cedit dotalium

Dotalium non debetur, si maritus bonis cedat.

litium illi non debetur. Finis enim dotalitii est, vt vxori post mariti mortem ex bonis eiusdem prouideatur (XXVI.). Continet itaque tacitam conditionem, vt scilicet vxor maritum superuixerit (XXXIII.); ante conditionis vero existentiam et antequam dies venit, peti nequit, quod in diem debetur. Quum igitur maritus bonis cedens, adhuc sit in viuis, patet, quod vxor tunc dotalitium petere nequeat.

*Ad stipulatur
Fus mechtw-
gicum.*

Quae doctrina lege prouinciali publica diserte corroborata, vti patet ex *Ord. Duc. Megapol. P. II. Tit. XLV*: *So sol er alsdann seinen Gläubigern semptlich alle und iede seine Haab und Güter gerichtlich cediren und abtreten, und seine Hausfrau der Landublichen Besserung nicht zu genießsen, sondern allein ihren eingebrachten Brautschatz, &c.* Quum enim hoc dotis lucrum, quod e legis dispositione debetur, peti nequeat; multo minus dotalitium e mariti liberalitate proficiscens exigi poterit. Et ita vsu in Megapoli seruari, testatur *Art. XL. Tit. XII. des Proiect. M. L. R.* *Truge es sich zu, das der Lehnmann bey seinen Lebens Zeiten, von vvegen der Schulden- Last seine Leben Güter, denen creditoribus abtreten oder verkaufen mußte, so hat die Frau allein ihren Brautschatz zu fodern, und ist zu dem Leibgeding oder Verbesserung keines Weges berechtiget.*

§. LVI.

*Neque si con-
cursus credi-
torum post
mariti mor-
tem existat.*

Neque concursu creditorum, post mariti mortem excitato, vidua dotalitium consequi potest. Est enim haec viduarum ex bonis mariti pro-

prouisio pro modo facultatum mariti determinanda (§.XXX.), nullae vero intelliguntur mariti facultates, nisi post exsolutum aes alienum restantes, *L. XXXIX. D. de V.S.L. XXVII. D. de lura dot.* hincque nullum quoque dotalitium, deducto nisi aere alieno intelligi potest. Quum igitur ad concursus creditorum indolem pertineat, vt debitor soluendo esse desierit, id quod fit, si creditoribus ex bonis suis satisfacere nequeat; sequitur quod existente concursu creditorum bona marito propria non supersint, sicque vidua dotalitium capere haud possit. Quum etiam dotalitium non ex iuris necessitate, sed ex mariti potius liberalitate constituatur (XIX.) sicque vidua de lucro captando, creditores vero de damno vitando certent, horum, et ex aequitate naturali et praescriptione legis, potior habenda ratio *L. fin. §. V. C. de lur. delib.* *Non enim pro lucro fouemus mulieribus, sed ne damnum patiantur, suisque rebus defraudentur curamus, sunt verba L. XII. § II. C. qui pot. in pign.*

Communiter equidem Doctores distinguunt, an dotalitium in locum dotis sit surrogatum eamque absorbeat v.g. quadruplicatis vsuris, an vero praeter dotem mulieri sit assignatum. Priori casu dotalitium eodem loco, quo dos ipsa alias debuisset collocari, collocandum esse, et eodem praelationis gaudere priuilegio putant. Altero vero casu tacitam viduae concedunt hypothecam, id quod docent STRYK in *Diss. de tac. hypoth. §. XXXVIII.* RICHTER *de l. et Priv. cred. C. III. Sect. I. p. 63.* TORNOVIVS *cit. l. P. I. p. 490.* va-

Disfentientibus respondeatur.

riique alii. Verum enim vero dotalitium nullum ad dotem habet respectum, ac hypothecae constitutio in facto consistit, unde nunquam subintelligitur nisi vel explicite vel implicite de voluntate debitoris constet *L. I. D. de pign. act. L. fin. C. quae res pign. obl. possit vel non*, vel in expressa legis dispositione sit fundata, quod tamen vtrumque de dotalitio, dici nequit. Neque igitur praelationis neque tacitae hypothecae iure gaudet dotalitium, sicque in concursu creditorum omnibus hisce debitis merito postponitur. Consentiant mecum *MEVIVS P. I. Dec. CCXXXIII. CARPZ P. I. Const. XXVIII. Def. XLI. RANTZOVIVS Diff. von der Hufenbands Gerechtigkeit, p. 166. BECHMANN in usu pract. feudal. Exerc. XV. Obs. xxxi*, ubi hanc sententiam confirmat *Resp. Lips. sequentis tenoris: Sie hat sich auch ehe und zuvor die Glaubiger vollständig befriediget, des Leibgedings nicht anzumassen.* et qui idem quoad patriam adfirmat *JCTus domesticus COTHMANNVS Resp. XCII. n. XVIII. Qui certi iuris esse, ait, viduam in sola dote caeteris creditoribus expressam vel tacitam hypothecam habentibus anteferri, neque id praelationis ius in donationibus propter nuptias caeterisque lucris uxoris locum habere.*

*Dubium re-
monetur.*

Dicta haec principiis meis contradicere videri possent, quando tradidi: uxorem dotalitium feudale petere non posse, nisi expresso pacto domini directi consensu munito, sit promissum, hincque si maritus in hoc pacto bona sua hypothecae nexu uxori obligauerit, eam consensuatam tunc habere hypothecam, qua propter vno cum aliis consensuatis hypothecis sit collocanda loco. Verum reiicio

CIRCA DOTALITIVM ADEPTVM. LXXVIII

reicio, finem dotalitii pacto consensuato constituti esse, vt vidua post mariti mortem ex bonis mariti digne se exhibere queat, si vero concursus creditorum motus nulla mariti bona per supra deducta supersunt; haec itaque si non adsunt, nec finis huius consensuati pacti obtineri potest. Cessante autem fine, cessat etiam id, quod propter finem est, & sic totum corruat negotium necesse est.

SECTIO

SECTIO QUARTA,
MODOS DOTALITIVM FINIENTES
TRADENS.

§. LVII.

*Dotalitium
morte doariae
finitur.*

Mors vti omnia soluit, sic etiam dotalitium mortua doaria finitur, adque heredes vel successores mariti transit. Si enim dotalitium viduae constitutum, vtile rei cuiusdam dominium in illam est translatum (§. XXV.) eum quidem in finem, vt habeat vnde viuere queat dignitati suae congruenter conuenienterque (§. XXVI.). Quum itaque dominium vtile ad certum tantum finem, ad victum scilicet et vitam viduae transferatur; hic vero finis defuncta doaria cesset, dominium vtile translatum amplius dici nequit, adeoque ad filios defuncti mariti vel eius adgnatos remotiores, quorum est aut proprietas aut successio redit.

*Quod et Sa-
xonibus.*

Nec vetustiores obsistunt mores, sic enim in *Spec. Sax. Lib. I. Art. XX.* disponitur: *die Frau erbet die morgengabe auf ihre Erben und mag damit thun und lassen was sie will, aber Leibgeding nicht.* et *Lib. III. Art. XXXVIII.* *Das Weib erbet auch kein Gebaude auf ihren Erben, dass auf ihrem Leibgeding stehet.* unde dotalitium in *latin. text. huius Speculi L. III. Art. LXXV.* vitae appellatur prouisio.

*et megapoli-
tanis observa-
tum.*

Consentit etiam obseruantia megapolitana testante
Tit.

S. IIII. MODOS DOTAL. FINIENT. TRADENS. LXXXI

Tit. XVII. Art. 1. des Proj. M. L. R. verbis: Wenn die Frau welche aus dem Leben beleibgedinget ver- stirbt, so fällt das Leibgeding wieder zurück ins Le- ben, daraus es vermacht und gereicht ist. Nec non MEVIO in Delin. Iur. Prou. Meclib. c. 1. Wann die Wittwe verstorbt, höret das Leibgeding auf, und mag es der Lebensfolger eigenes Gewalts als sein Gubt einnehmen. Ac in Reuersalibus me- gapol. de anno 1610 LXL. expresse distinguitur, in- ter bona, quae erblicher oder leibgedings weise possidentur, quas publici iuris fecit Jll. IARGO- WIVS in aucta Kluuer. descript. megapol. P. I. pag. 589.

§. LVIII.

Porro vidua ad secundas conuolans nuptias dotalitii commodo priuatur. Datur enim vxori dotalitium ad defuncti mariti dignitatem, quam vidua retinet, eo honestius tuendam (§. XXVI.) id quod constituti dotalitii est ratio sufficiens. Si vero ad latus secundi mariti adcedit, prioris amittit dignitates honores et priuilegia, ac noui mariti adsumens nomen conditionemque in eius transit familiam, MYLERVS in Gamal. Cap. IX. §. IX. vnde nec alienis amplius indiget alimentis, a nouo marito suggerendis. Plane itaque ratio cur dotalitium viduae fuit constitutum cessat; cessante vero ratione sufficiente, cessat etiam id, quod propter eam potius est quam non est.

Celebris haec est controuersia, eleganter ex princi- piis iuris germanici et antiquitatibus pertractata,

L

Vidua renu- bens dotaliti- um amittit.

Controuer- siam hac de re inter Cros es- a se indicatur.

a duobus celeberrimis et eruditissimis viris, Perill. de SENCKENBERGIO, qui sententiam negatiuam tuetur, in *Medit. Fasc. I. Med III de dotalitio prioris matrimonii, durantibus secundis vxorum votis iis relinquendis*: ac Jll. ESTORE, qui adfirmatiuam defendit, in *Diff. An dotalitium cesset propter secundas nuptias*. Ad quas eruditas commentationes B. L. ne actum rursus agam, remitto.

*In iure pro-
uinc. meclib.
perspicue tra-
ditur, dotali-
tium secundis
extingui im-
priis.*

*Fructus quos
percepit do-
tia retinet.*

*Et meliora-
tiones praedii
ad percipien-
dum ex eo do-
talitium dati,
illi restituan-
tur.*

Ius prouinciale mecleburgicum dubia circa hanc caussam obuentionia e medio plane sustulit. Clare enim satis in *Reuerjal. de a. clo lcccxxi. §. xxviii.* dispositum legimus: *Dass auch die verwitwete Edel Frauen wann si zur andern Ehe schreiten ihren einhabenden Wiuhumb gegen Erstattung des Eingebachten Ehegeldes, Besserung, und was dem anhängig, den Lebensfolgern cediren und abtreten, erachten wir den Rechten und Herkommengemäfs.* Vniuersam itaque viduae esse restituendam dotem, nec pensiones ex dotalitio perceptas, et quoslibet fructus simul esse computandos existimo. Statutum enim stricte ita ne pristinis refragetur moribus est interpretandum, vid. BERGERI *Select. dotal. cap. §. XLII.* Vti etiam vidua secundo nubens meliorationes in dotalitio ad perpetuam praedii utilitatem factas repetere poterit, et hoc verba Reuerf. alium: *gegen Erstattung der Besserung und was dem anhengig* sancire, cum TORNOVIO *c. l. p. l. p. 497.* statuo, sequentibus nixus rationibus. Sic enim vox *Erstattung, Restitutio*, non quadrat ad lucrum dotis, quod alii sub voce *Besserung* dict. reuerf. complectuntur, utpote de quo haud dici potest, quod viduae restituatur; et verba *was dem anhengig* sine dubio ad vocem *Besserung* se referunt, quid vero

S. III. MODOS DOTAL. FINIENT. TRADENS. LXXXIII

vero lucro dotis adhaereat me sane fugit, de meliorationibus contra haec locutio est frequentissima. Conuenit quoque haec doctrina certissimae iuris communis regulae; necessarias et viles impensas, impendenti eas, ab illis, quibus res ipsa restituitur omnimodo reficiendas add. II. Feud. XXVIII. §. Si Vasallus. Illustratur etiam dispositione de iure filiarum nobilium vsufructuariarum, a quibus saepe argumentum ad viduae dotalitium trahitur, quando in Reuers. cit. §. XXVII. *Wann von den Erbiungfern in dem Leben Guth dergleichen Besserung angerichtet worden, die den Lebensfolgern zu besonderm Nutzen und Frommen gereichen können, so sollen ihr oder ihren Erben dieselbige nach billiger Ermässigung zum Halbscheid refundiret und erstattet vverden*, sancitur.

Tradidi supra ex iure mecleburgico dotalitium secundis exstingui nuptiis, quod tamen limitatur in eo casu, si per pactum, consensu domini et agnatorum confirmatum, a marito dotalitium ad mortem vxoris sit restrictum, tunc enim tale pactum omnino erit attendendum, quum hoc expressis verbis cit. Reuersal. loco sit sancitum: *Es vware dann das in den Heyraths und Wittumbs Verschreibungen, so mit Fürstlichen und Vetterlichen Consens aufgerichtet, ein anders versehen und enthalten.*

Cesat tamen haec dispositio si pactis aliter contentum.

§. LVIII.

Nec non vidua in castitatis pudorisque leges impingens dotalitium amittit. Maritus dotalitium constituens respicit vxoris erga se amorem,

Vidua luxuriose viuens dotalitio priuatur.

rem, ac dignitatis suae conseruationem. Quod si igitur vidua vitam viuat dissolutam, amorem non seruat, de domicilio defuncti mariti esse definit, et honorem eius violare videtur GAILIUS *Obs. XCVIII, Lib. II, n. XV.* Quare dotalitium amoris pretium non meretur.

De obseruantia megapol. hoc speciatim ostenditur.

Hanc doctrinam etiam in viduis Nobilibus Megapol. luxoriose viuentibus locum obtinere arbitror, tum ne melioris conditionis sint viduae impudicae, quam alteri nubentes, tum quia inhonestam vitam agens aequiparatur ad secunda vota trans-eunti, GEORG. CHR. GRVBE in *Diff. inaug. de uxore nobili prutenica Cap. I, §. 41. ibique adlegati.* MOD. PISTOR. *Vol. I, Consil. III, Qu. I, n. 2.* qui thesin hanc pluribus rationibus defendit et contrarias soluit. Quum igitur in patria secundis nuptiis vidua nobilis dotalitium amittat, multo magis illicito legibusque damnato coitu hoc viduitatis lucrum amittet. Et iam antiquissimis temporibus vita impudica in his terris acerbissimis fuit coercita sanctionibus. Sic de Vandalis primis patriae meae incolis SALVIANVS *de Gubern. Dei L. VII.* scribit: *Addiderunt quoque hoc ad libidinem comprimendam, seueras pudicitiae sanctiones decretorum, gladio impudicitiam coercentes, vt pudicitiam vtriusque sexus et domi connubii seruaret affectus et in publico metus legum: ac sic duplici praesidio castimonio niteretur cum et intus esset, quod amaretur et foris quod timeretur.* Singularem quoque stupri poenam statuit *Ord. Pol. Megapol. Tit. von Todtschlag, Ehebruch, uneblicher Beyvobnung, Coppelerey und Hurerey,* de cuius commina-

S. III. MODOS DOTAL. FINIENT. TRADENS. LXXXV

comminationis praxi vid. B. SIBRANDI *ſingul.
iuris mecleb. n. vlt.*

§. LX.

Varios alios dotalitium amittendi modos, ab aliis iam fatis deductos, hic ſingulos repetere haud iudico neceſſe. Quot enim modis iura in genere amitti poſſunt, totidem quoque dotalitium amitti poteſt. Recenſet eos fuſius HENE-

De aliis dotal. finientibus modis remiſſue.

LIVS in *Tr. de Dotalitio Cap. X.* diſpeſcitque illos in certas claſſes; et quidem I.) vbi ob culpam dotalitium amittitur, id quod fit 1.) perſonam mariti ledendo, 2.) in Rempublicam committendo, 3.) circa dotalitium ipſum male verſando II.) vbi ſine mulieris culpa dotalitium exſpirat, quod accidit: *primo* rei in dotalitium datae totali interitu: *deinde* refutatione dotalitii: *denique* morte doariae Conf. etiam ROTHSHVTZII *Tract. de Dotalitio. Art. IV. n. II. et Art. V. SCHERTZII Diff. de Dotalitio §. XII. STRYCKII Diff. de Vidua Nobili Saxon. Cap. I. §. XCIII.* hiſque addatur FRIDER. VLRICI PESTELII *Diff. de dotalitio ob abuſum non tollendo habita Rintelii clbccc xli.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

FRUCTVVM DOTALITII EXTINGTI
COMPTATIONEM, ILLORVMQVE AD VI-
DVAE HEREDES TRANSMISSIONEM SISTENS.

§. LXI.

*Heres do-
viae debita
soluit.*

Qui doariae heres est ab intestato, ille obli-
gatur ad soluenda debita. Heres enim
personam defuncti repraesentat, adeoque in
omnia eius iura et obligationes succedit, arg.
L. XXIV. D. de V. S. L. XXVI. D. de R. I. Ad obli-
gationes vero defunctae doariae etiam debita ab
illa contracta sunt referenda; hincque heres ab
intestato debita eiusdem solvere tenetur.

*Vsus Mecl-
burgi.*

Patriae moribus idem obseruari testatur MEVIVS
P. I. Tit. VII. §. XII. Delin. Iur. Prov. Meclb. his
verbis: *Liesse die Wittvve Schulden nach obgleich
sie nichts hatte, wovon dieselben zu bezahlen, ist
deswegen nach ihrem Tode das Leibgeding und der
Lebensfolger frey, obgleich Zeit ihres Lebens einige
creditores daran verweisen, kann doch solches
nicht anders, denn auf die gebührende Abnützung
verstanden werden.* Id quod etiam confirmat
responsum Amplissimae huius Almae Facultatis
anno c^o 1600 xviii. cuidam ex gener. Nobili-
um Meclb. ordine datum, sequentis tenoris:
*Wir halten denen Rechten gemäys zu seyn, dass so-
thane Schulden allerdings, von den Allodial-Erben
und von aller allodial Erbschaft zu entrichten seyn.*

§. LXII.

§. LXII.

Fructus percepti tam naturales quam ciuiles ad doariae heredes transmittuntur. Competit enim doariae ius omnes ex re in dotalitium concessa percipiendi fructus (§. XLIII.), heredes vero in illius succedunt iura; quum igitur doaria post fructuum perceptionem eorum facta sit domina: nullum erit dubium, quin illius heredes fructus naturales iam a vidua perceptos, et a solo separatos; nec non ciuiles, quorum dies, vidua adhuc viuente et dotalitium possidente cessit, quippe quorum ius iam est quaesitum, ex aperto dotalitio colligere queant.

Fructus a doaria iam percepti ad eius transeunt heredes.

Communis est Doctorum sententia, fructus a solo separatos et perceptos non iure feudali, sed allodialium bonorum censi, sicque ad allodiales pertinere heredes, vid. IO. KAVFFMANN *in Medulla omnium Iur. feudal. p. 245.* ibique adlegati. Ac speciatim quoad dotalitia illustrat hanc doctrinam responsum Amplissimæ Facultatis Lipsiensis ab HENELIO l. c. pag. 416. adductum, verbis quae sequuntur: *Dass das abgemehte und zu Heu gemachte Grass, gleich dem Stroh und Mist im Hofe, den Landerben verbleibe, iedoch mit diesem Anbange, dass da sie diese für ihre eigene Haushaltung nicht bedürfen, sondern andern und fremden Leuten verkaufen wolten, sie dieselbe bey den Lehn, damit solches nicht verwüestet werde umb ein gleichmæssiges Kaufgeld bleiben zu lassen schuldig.*

Consensus Frorum.

His quoque adstruatur obseruantia megapolitana, *Cum quibus testante conspirat praxis patriae.*

testante Tit. XIII. Art. I. des P. M. L. R. verbis: *Stirbt ein Lebmann ohne Leibes Erben, so bleiben die stehende Pachte, Zehenden, Hebungen und andere dergleichen gewisse Einkünfte, die bey seinem Leben sind betagt gewesen, nicht bey dem Leben Jondern gehören den Land Erben.* add. Art. seq. II. idem circa naturales fructus disponens, hisque iungatur Art. XII. qui sequentis est tenoris: *Und vwie obgesetztes alles auch in denen Fallen, wann die Leibgedings Einhaber in verstorben mit denen Land Erben und nicht anders gehalten.* Ita quoque responsum §. praec. allegatum tenet ad Qu. III. *Ob die allodial-Erben nicht die Fructus separatos als gedroschen und ungedroschen Korn, Heu, Stroh, it. den Mist, so vwohl von allen diesen annoch auf dem Guthe verhanden inter allodialia nehmen und dahin referiren können? Resp. Wir beantworten solches schlechterdings mit ja.*

§. LXIII.

Fructus pendentes naturales feudi succesores faciunt suos.

Quis vero mortua vidua fructus dotalitii nondum perceptos et quidem vel naturales, vel industriales, vel civiles, colligere, percipere et suos facere possit maxime controuertitur. Fructus naturales pendentes quia cum corpore, quod terra continetur, cohaerent pars fundi censentur L. XLIII. D. de rei vindicat. Quam ob rem quum vidua nullum habeat ius in ipso fundo ei dotalitii iure dato, nec quidquam iuris ex fructibus ei competit antequam a fundo sunt separati, plus vero iuris quam ipsa habet in heredes transferre nequit

nequit, vt itaque hi, doaria defuncta fructus naturales pendentes, vtpote gramina, poma, glandes, foeturam piscium, et alia quae sine industria humana a natura producuntur, capere nequeant, sed ad novos transeant fundi possessores.

Iure Saxonico hoc casu distinguitur an vidua ante diem vrhani vel post animam efflauerit, et posteriori casu eiusmodi fructus defuncti sequuntur heredes, HART. PISTOR. P.I. Qu. XXIV. n. LXXXV. BERLICH. *Concl. XLV. n. XVII.* COLERVS, de *Process. exsec. P. I. Cap. III. n. cccx:*

*Vfus Saxo-
niae.*

In patria vero doctrina supra tradita vsu obseruatur, id quod docet *das Proi. M. L. R. l. c. Art. VII.* verbis: *So haben auch die Land-Erben des Wiesenwachs, Obst, Mast und dergleichen selbstwachsenden, und noch nicht eingebrachten Früchten, welche naturales fructus genannt werden, sich nicht zu erfreuen.* Idemque tradunt B. de BEEHR in *Rer. meclib. Lib. VIII. Cap. XIX.* B. MVLLER in *Diff. de filia Nob. meclib. Cap. III. §. XIII.* ac B. LINDEMANN in *Exerc. feudal. Cap. VII. §. X.*

*Quid in Me-
gapi.*

LXIII.

Fructus vero industriales quos vidua aluit curauitque allodiales percipiunt heredes. Hi enim fructus ex rebus nostris non nisi adcedente opera humana producuntur. Quare quum vidua laborem et sumtus in colendis ageris impederit hincque ei viuenti ratione culturae ius percipiendorum fructuum inde prouenturorum iam fuerit adquisitum; maxime vero durum foret, heredes allodia-

*Fructus pen-
dentes indu-
striales quos
doaria aluit
circa autque ad
allodiales per-
tinent heredes*

M

les

les non esse participes emolumentorum illius temporis, quod, doaria viuente iam cucurrerat, et sic alium in plenam messem agrorum mitti quos doaria conseruat: patet aequitati naturali maxime esse consentaneum Germanorum, agriculturae et pecuariae rei deditorum, dogma: fructus industriales ad eum pertinere, qui culturam & curam adhibuerit. Quum autem dotalitii natura & indoles ex antiquis germanorum moribus sit petenda (Sect. I.) germanici quoque iuris effectum: *Was die Egde bestrichen und die Hacke bedeckt hat, das folget den Erben* in diuidendis dotalitii extincti fructibus industrialibus locum sibi vindicat, si legibus prouincialibus haec causa non aliter est determinata.

Diuersa iuris romani et longobardici dogmata, de perceptione fructuum industrialium recensentur.

Quae climati moribusque germaniae haud sunt applicabilia.

Iura Romana ac Longobardica, pleraque a naturali illa aequitate diuortium facientia, effecerunt, vt argumentum hoc multis spinosis quaestionibus, quibus et schola et forum laborat, oppleretur, teste IO. WOLFG. TRIER in *Diff. de transmissione fructuum feudaliū in heredes allodiales* §. III. Nimirum apud Romanos soli potius habebatur ratio, vnde fructus industriales nondum percepti qui pars fundi esse censentur, ad successores feudales pertinent. Ius vero Longobardicum distinguit inter tempus ante et post Calendas Martias, et priori casu fructus industriales successores, altero vero heredes sequi statuit. Quae diuisio quum ad clima moresque germaniae commode applicari nequeat, in plerisque germ. prouinciis non obser-

feruatur, praeualentibus maiorum moribus. Sic in Saxonia respicitur, an ager feminatus rastroque fit subactus L.R. Lib. II. Art. LVIII. verb. *Des Mannes Saat, die er mit seinem Pflug wircket, die ist verdient, als die Egde darüber gehet, und des Garten als der geradet, geseet und gebacket. Const. Elect. XXXII. P. III. Ius Suen. Cap. CCXXXII. SCHULTER Ex. ad D. XVI. §. LIX.* Iure Pomeranico successor feudi, cui fructus vltimi anni pendentes in dotalitio cedunt, sementem tanquam impensas fructuum viduae heredibus restituit. *Conclus. Sed. 9. et 10. Tit. XVII. Conf. Consult. IO. BR. ENGELBRECHTI Notit. Iur. feud. Pom. p. 122.*

Vnde in plurimis Germaniae prouincii doctrina iuris germ. praeualet.

Mores megapolitani pariter locum dant paroemiae iuris germanici: *Was die Egde bestrichen, und die Hacke bedecket hat, das folget den Erben, teste MEVIO, in delin. iur. prou. mecleb. c. 1. verbis: Was an Abnutzung zur Zeit des Absterbens noch nicht eingesamlet, behalten die Eltern nicht anders, denn daferne durch ihre Mühe und Kosten es so ferne gebracht, dass es eingesamlet werden kan, als nemlich was die Egde bestrichen und unterbracht; was aber unter den Nutzungen so naturales genennet, wie dann auch was in den industrialibus so weit nicht kommen, bleibet dem Lehnfolger. Idem docent B. HVSANVS l.c. Cap. XXVI. B. MVLLERVS l.c. Cap. III. §. XIII. ac Celeber. MANTZELIVS in orat. de eo quod iustum est circa terminum Antonii in terris mecleb. inserta vtilissimae Collect. rer. litter. Rostoch de anno clo 16 cc xl. pag. 46. vt et in Selectis iurid. Rostoch. Fasc. III. Spec. VI. Qv. III. ac Spec. XVI. Assert. 1. Dissentit equidem Proiectum iuris feud. Mecl. Tit. XIII. Art. XIII. et XIII. adferens*

A qua nec obseruantia megapol. recedit.

fructus industriales nondum defuncta doaria perceptos, habita temporis ratione inter successores feudales et allodiales esse diuidendos, siue vidua a propriis famulis siue conducto colono agrum vel hortum conferendum curauerit; verum non notissimum solum est legali illud destitui auctoritate, sed adducti etiam articuli articulo praecedenti III. contradicere mihi videntur, quando hic, allodium augere fructus industriales peracto culturae labore disponit.

§. LXV.

Quoad fructuum civilium transmissionem distinctione est adhibenda.

Fructuum tandem civilium nondum perceptorum transmissio pro diuersis obuenientibus casibus erit determinanda. Si enim doaria ipsa partem quamdam fundi sibi in dotalitium dati, aliis vel in locationem vel aliam iuris figuram, ad redditum civilem percipiendum concesserit; tunc distingendum erit, an res ista in singula quaque die suam praebet vtilitatem, vt est vsus aedium; an vero certo tantum anni tempore respectiue ad fructus usum praestet, veluti pensio praestanda pro agro conducto. Priori casu, doaria defuncta, pro rata temporis quo vixit, heredi illius pensio debetur. Defuncta enim doaria, quum talis conductio cet. ad illius mortem sit restricta (§. L.) ius quoque conductoris cet. resoluitur; vnde, si hac vel illa anni parte doaria discedente, ius quoque conductoris cet. resolutum fuerit, etiam ius

Si res a doaria aliis locata in singula die praebet vtilitatem, pro rata temporis quo vixit illa illius ad heredes transeunt redditus.

ius percipiendi tales redditus, pro rata illius ultimi anni aestimandum erit: quum igitur, si doaria ipsa his rebus fuisset vfa v. g. inhabitasset domum, vtilitas ex domo proueniens ad eam pertinuisset, heredes vero in eius succedant ius, sequitur quod sic pro rata temporis quo vixit doaria, redditus tales licet dies illorum nondum venerit, capiant. Altero casu, quo pensiones pro fructibus industrialibus, certo tempore ex fundo locato prouenientibus, dantur, hae eadem ratione erunt distribuendae, qua distribuuntur fructus industriales (§. praec.). Sunt enim hi redditus instar fructuum, pro quibus soluuntur, ita vt post agrum censitum et rastris subactum, quamuis dies solutionis nondum venerit, integra tamen pensio heredibus doariae debeatur.

Si vero pensio datur pro fructibus industrialibus, idem quod de his supra dictum obtinet.

Reditus autem annui perpetui, in fundo censitico emphyteutico cet. constituti, ac simul cum re in dotalitium data viduae concessi, si doaria diem obierit, antiquam dies censuum huiusmodi venisset, ad heredes allodiales plane non transeunt. Hi enim census in certum diem debentur, hincque prius peti nequeunt, antequam dies, venit; quamobrem quum doariae naturae debitum ante solutionis diem soluenti, nullum tales obventiones exigendi ius competat: patet, quod nec eius heredes, suum ius a doaria adcipientes, illas petere queant.

Reditus autem perpetuos quorum dies nondum venit Successores percipiunt.

*Autores de
transmissione
fructuum re-
censentur.*

His fundamenti loco positis facilis esset responsio ad varia alia principiis meis contraria dogmata, quae a Doctoribus circa fructuum in hæredes allodiales transmissionem traduntur, si huius libelli scopus illorum non prohiberet specialem recensionem refutationemque. Conferri merentur, qui hoc thema professa expediuerunt opera Perill. de SENCKENBERG *Meditat. Fasc. II. Med. I. de diuisione fructuum feudaliū anni emortualis inter successores feudali. et allodial. I. W. TRIER* in *Diff. de transmissione fruct. in hered. allod.* SCHWEDER *de fructibus feudi*, et GEORG. FRID. ORTH *Diff. in aug. de fruct. ultimi anni*, habita *Argentorati* c. l. o. CLXXXI,

*Quid in Me-
gapanoli.*

In prouincia nostra megapolitana, hanc lege prouinciali non determinatam causam secundum doctrinam e rei natura supra deductam, esse diiudicandam puto. De consuetudine et obseruantia quoad fructus ciuiles perpetuos conspirante, videatur sic dictum, *Proiectum iur. feudali. mecl. l. c. art. VII.* tradens: *So haben auch die Land Erben dasienige was nach des verstorbenen Lebmanns Tode, an Leben-Pachten und Hebungen erst betagt und febig ist, sich nicht zu erfreuen, ac quoad temporarios legatur Cap. xxvii. B. HVSA. NI, del. iur. feud mecl. apud ill. de Gerdes c. l. p. 3.* ita sonans: *Wann ein Leibgedings Einhaberinn vor Verfliessung der jährlichen oder bestimmten Pacht Zeit verstorbet, so folgen ibren Erben solche Pachte nicht für voll, sondern allein der Zeit nach zu rechnen, welche die Leibgedings Inhaberinn gelebet hat.* Addatur B. TORNOVIVS *c. l. p. II. p. 313.*

§. LXVI.

§. LXVI.

Si impensae in culturam factae sint a doaria, cuius tamen heredibus fructus non cedunt, illae si in dotalitii vtilitatem versae his sunt restituendae. Dum enim feudalis in dotalitium data res ad successores redit, simul venient ad hos impensae vtilis et necessariae in illam versae; si itaque illas restituere non deberent, adciperent aliquid, quod, si in dotalitium impensum non fuisset, ad allodiales pertinuisset heredes, quo locupletiores fierent cum alterius damno, id quod tamen et naturali et civili repugnat iuri II. Fr. XXVIII. L. XIV. D. de Condict. indeb. Vnde etiam patet quod fructuum caussa factae impensae, cum fructibus compententur. L. XXXVI. §. f. D. de Hered. petit.

Impensas in dotalitii vtilitatem versas heredes repentunt.

Iure mecleburgico heredes allodiales a successoribus dimidium impensarum necessariarum vtiliumque recipiunt; voluptuarias autem nec repetunt nec tollunt, ita enim in *Reuersal. mecleb. de anno cdo lccxxi. §. xxvii.* verbis iam supra §. XLVII. a me adductis de filia nobili usufructuaria dispositum. Quae dispositio etiam dotalitii viduarum iuxta §. XXVIII. cit. *Reuersf. Jedoch soll es mit denselben der melioration und deterioration halber, allermassen, wie oben im Punct von Erblungfern, disponiret, observiret und gehalten werden.* erit adplicanda. Conferantur etiam *Proiectum I. F. M. Tit. XIV. HVSANVS c. l. Cap. XXVIII.* et *MEVIVS in Del. Iur. Prov. Mecl. c. l.* verbis: *Der Lebnsfolger ist die Ansaat und was der Wittve sonsten*

Idem in provincia nostra Megapolitana observatur.

*sonsten an Unkosten auffer des Guthes und Hofes
Dienste und Leute darin vervvandt, zu erstatten
schuldig.*

§. LXVII.

*Iure etiam re-
tentionis gau-
dent.*

Est generalis iuris regula quod rem debitoris proimpensis in ea factis retinere liceat. Quum igitur heredibus doariae per supra deducta expensas repetendi competatius, & hoc ordinarium retentionis medium illis competere debet; vtitaque pro impensis eiusmodi iure retentionis vti queant, nec ex fundo recedere cogi possint, donec ipsis fuerit satisfactum.

*Concordant
mores mega-
politani.*

Quoad dotalitia viduarum Nobilium Mecleb. haec illustrantur sequentibus B. MEVII *cit.* Loco adductis verbis: *Wann die Wittve verstorbt, höret das Leibgeding auf, und mag es der Lebensfolger eigenes Gewalts als sein Gubt einnehmen, aber so fort dero Erben daraus nicht vertreiben, sondern muss dieselben, oder den sie in ibren Namen darein setzen vvolten leiden, und sich friedlich gegen denselben bezeigen, bis die Leiche zur Erden bestatiget, oder abgeführt, das eingeerndte Korn ausgedroschen und verführet, auch alle eingesammlete Abnutzungen vvegebracht, vvelches dann ibnen in drey Monath zu thun, auch dem Lebnfolger so viel ohne Versumniss des Ackervercks geschehen kann, auf fünf Meilen die Abfuhr mit des Guths Untertbanen zu geben obliaget.*

S. D. G.

MAN-

M A N T I S S A,
DOCUMENTA SISTENS, AD QVAE IN LIBELLO
PROVOCATVR.

No. I.

Ick Henneke Zeleghe de oldeste bekenne unde betüghe an desme yeghewar-
dighen Breve vor allen luden de en zeen edder horen letzen dat ick hebbe
verlaten myd mynen erven mynen Wyve Mobben Cordes dochter van
Parm deme Got gnedich zy dwyntig marck gheldes Lübscher Pennyn-
ghe up to borende alle yar an myneme gude to Wendeschen Retze an
alle Pennyngh Pacht vlaroghende Pacht an aller Houve Pacht an
alleme rechte an denste und an aller tobehorynghe alzo yk dat van Pyn-
nowen hebbe kost de teyn marck desses vorbenomeden gheldes dat scal
wesen ere lifgedinck de anderen teyn marck dessen gheldes dat schal
wesen ere erve vor hundert Lübsche marck de ze rede to my bracht
hefft wente alzo langhe dat myne erven er edder eren erven desse vorbe-
nomeden teyn marck wedder geven vor zunte Johannis daghe also wed
deschatter recht js. dyt gheldt mach desse vorsevene Vrove unde ere
erven upbaren unde panden alle Jar alzo vorsevenen steyt wan en des
not ys zunder hinder unde bewernisse myner erven. Alle desse vor-
screvene stücke unde tyn ysilick by zyck love yk vorbenomede Henneke
Zeleghe de olde myd mynen Broderen Hinrik unde Erik gcheten Ze-
leghe stede unde vast to hollen de der Vrowen to gode unde deme yeu-
den ze biddet to nomende myd dessen Breve dyt vorsevenen gud. Tho
merer betughynghe desses breves zo hebbe ik olde Hennecke Zeleghe myd
mynen Broderen vorbenomet unse Jnghezeghel gehenget vor dessen Bref
de gheven is na godes bord duysend jar drehundert jar an deme achte
unde achtetyghesten jare in zunte Lucien daghe

II.

Marquard Preen Knappe wonastyck to Turowe bekennet sculdich zu
sein an Vor Beken de synes Broders Hartich Preens wyf gewesen
70 Marck Lübsch Broutscates de se brachte to synen Broder Hartig
Preen. Vor diese Summa settet he er 7. marck Lübsch Pacht jaarlichen
ingheldes und twe marck Lysgedinges in synem hove to Turowe in
synen

N

*Synen dele und Hartigs dele. men in Arndes dele scal se nicht hebben
- - - men de 2 marck Lyfgedinges scal Vor Becke vort an be-
holden und upboren ere Levedage de wyle dat se levet - - wanner
Vor Becke vorstorben is so scolen de twe marck lyfghedinghes quyt und
vry sin. Hir was an und over de düchtigen Knapen also Hemmyng
Preen wonastig to Noutle und Arend Preen to Rubowe Datum 145. in
sunte Mathias Dage.*

III.

Ick Lüdeke Neghendancke wonastig to der Wysmar bekenne vnde be-
tüghe openbare in dessem Breve also um dat Lyfghedyng dat
Hennecke Bassewysse synem wywe myner Dochter Inghenborghe laten
hefft alsodane ghud alze he hefft wanck Hennecke vorbenommt vnde
sine erven miner Dochter Inghenborghe laten twe unde zeventig marck
Lübesccher pennynghe jarlikes ingheldes zauder richte vnde deenste edder
be unde sine erven scholen er laten softich marck Lübescch jarlikes in-
gheldes myd richte vnde myd deenste up ener stede in vser Heren Lande
tho Meckelenborch dar ze wol anne bewaret sy. Wen dat gescheen is
so schall dat vorsecreven Lyfghedyng dat he eer vorlaten hefft Hennecke
Bassewysen vnde synen erven quid vnde lost wesen. Alle dese vor-
screven stücke lave ick Lüdeke Neghendancke myd minen erven Henneke
Bassewysen unde synen erven an ghuden truwen ghantzeme loven stede
vnde vast to holdende sunder hindere, hulprede vnde sunder alle arghe-
list. Tho hogher betüchnisse so hebbe ick Lüdecke Neghendancke vor-
benomet myd gantzer witschop myn Ingheseghel henghen laten an dessem
Bress, unde to tüghe vnde to wytlicheyt so hebben wy Her Johan van
Stralendorp, Her Johan van Axkave, Her Mathyas van Axkave, Rid-
dere, Hans Bibowe vnde Vicke van Stralendorpe Hern Johans sone, vse
Ingheseghele mede henghen laten an dessem süwen Bressde gheven vnde
screven, is na godes bort veerteynhundert yar in dem soften yare dar
na des neghesten sundaghes vor der Hochtyd Pinxsten.

III.

Wi Wilhelm vann Gades Gnaden Fürste tho Wenden Herr tho
Werle bekennen und betügen apenbar var als weme de diessem bress
sehenn

sehenn borenn oder Iesenn wo dat de duchtige unse leve truwe Jacob
Levetzow vor uns unnd unsem rade geweseth isth unnd hefft vorla-
tem den havehoff tho Schoreninn also alse he licht inn alle sinenn
scheiden mit watern wischenn weiden Holtern und aller suer thobe-
hornige mit alle nicht ubtgenamen unnd de have unnd hoven unnd
alle Ingeldt dat he hedde inn dem Dorpe dar sulvesth mit aller thobe-
ringe also alse de liggenn inn alle erenn scheiden mit wischenn wei-
denn watern holtern mit richt unnd deenste unnd mit alle idt si be-
nannh edder unbenomcth nicht ubtgenamen. Disen varbn. havehoff
have unnd hoven varbn. inn dieffem varbn. dorpe mit aller Pacht im-
gelde richdensh aller muth unnd Frucht und mit alle wes dar afkamen
mach hebbenn wy lendt der Erbarm duchtigen frowenn Beken sner
levenn Husfrowenn unnd lehenn er dat alle alse vorbn. jsh inn Krafft
dieser Breves tho enem brucklicken liffgedinge unnd vor erenn Brudt-
schadt quidt unnd frie tho besittende alse dat Jacobs vater unnd Jacob
na em older quitesh unnd friesth vor besetenn hebbenn Unnd gevenn
er macht alle Ingeldt Pacht unnd dat vann desenn vorbn. Guden
jarlich kamen macht tho pandende unnd de Pacht tho drivende oder tho
vorende tho Nienkalande inn unnd denn panden pandes recht tho
dhonde wo vackenn unnd vele er des noth unnd behoff isth sunder
jennigerlei hinder oder wedderspracke unnsrer Vogede alle der
unserenn unnd eines jdelikenn sunder alle arch. Were aversth dat
Jacob Levetzow na dem willen Gades vorstorve er se ofte dar je-
mandt wehre de se hebben wil uth dissem vorbn. have unnd gudern de
sehal er maken negentich marck fundl. jerlichs ingeldes jnn unsem
Lande de wise quith unnd frie sindt tho bharende sunder jennigerlei
bekummernisse unnd alle arch. Unnd gevenn er macht tho pandende
unnd mit den pandenn tho schavende unnd dhonde jnn aller mate unnd
wise alse vorbenomet isth. Ock hefft he vorlatenn veer drompt Mels
inn de Buschmolle de wi er gelendt hebben tho eime brucklikenn liffge-
dinge quith unnd frie sunder uthlofendt tho besittende. Hir sindt ann
unnd over gewesenn unse levenn getruwen Her Hinrich Tiedemann
Kerckhere tho Carrov. Her Hinrich Hobarch Vicarius dar sul-
vesth. Werneke Crammon. Clavys Gritzkov unnd Churt Berneuv
de wie er dosulvesth gewenn tho unnserr unnd vele mber Lude de
will loven festh unnd tuges werdt. Des tho bekentnisse hebbe wi unnsre
Ingesegele hengenn herenn var dissen apenenn Bref de gevenn unnd

Schreuen ick na der Bordt Christi duſend veer hundert jar darna
jin deme viſſe unnd durtigſten jar des dingſtedages na deme Son-
dage wen me inn der billigenn kerken ſinget Cantate.

V.

Wy Hinrick van Godes Gnaden Hertoghe tho Meckelenborg Forſke tho
Wenden unde Greve tho Swerin ꝛc. bekennen und betüghen aper-
bar vor als w me in und mit deſſeme breve dat vor uns ſint ghekomen
de düchtigen unſe leve trawen Curt Nortman und Hinrick ſyn ſons
wonaſtig tho Rotzewitze, und hebben vor uns vorlaten dat Dorp groten
Weytendorp, alſe dat licht in allen ſinen enden und ſcheden, und hebben
uns fürder mit ſite angefallen, biddende, wy dat er benomede dorp
lehnen wolden der erliken Vrouwen Truden Hinrik Nortmans Hur-
frouwen, des wy unne ſundergher gnabt und der ergenonten unſer
leven getruwen bede willen ſo gerne gedan hebben, und hebben der er-
benonten erliken Vrouwen Truden gelend dat ergenomte dorp groten
Weytendorp alſe dat licht in allen ſinen enden und ſcheden, und lenen id
er noch jeghenwardig in Krafft deſſes Breves to enom rechten Liſſgedinghs
und dar en baven tho enom brukelken pande er und eren rechten eren
vor dre hundert Lübeſche marck ſralen penninghe eres rechten Brut-
ſchattes de in dit vor benomede gud rede gekommen ſyn. Hiran und
over ſint gheweſen de düchtighen unſe Redere und leven getruwen Her
Bernd van Pleſſe, Wedege van Tzulen und Jacob Berkhane, und meer
loven werdige. In orkunde aller vorſcrevenen ſtücke hebben wy weten-
des unſe Ingeſegel hengen laten benedden an deſſen Breff. gegeben tho
Güſtroov im jare unſes hern duſent verhundert am negen und vorti-
geſten des irſten domwedages in der vaſten.

VI.

Vor allem und iglichen dieſes unſerſchreuen briefes anſichtigenn bekenne unnd
thue kundt Ich Hanſ von Blanckenborg erſſegereenen tho Prillewitz dat
ick mit wetem und vollbordt miner ervenn unnd leven Brudern Fürgen Blaw-
kenborch mit wollbedachten mode gefundes lites freywilligen unnd alſe ick
deſs woll macht tho donde hebbe der erbarn und viel tugendſamen Catharinen
Kerckdorp miner geleveden ehelichen Huſfrouwen jegen die ſof hundert gulden
Ebegeldt und watz Ick ſonſten van wegen eres ſeligem Vadern Erve in Summa

z p

up soventehundertz gulden sick strecken tho voller mege bekamen hebbem
 wedderumb mit dessen minen underschreven Lebegütern anstadt zwetausend
 gulden neven ere freweliche gerechtigkeit und alles was ehr na Landes ge-
 brauch und gewanheit an hausradt vorradt farende have und anders von
 wechtrwegen na minen tode gebaren werth belifgedinger hebbe, wo volger.
 Erstlich tho hogem Sziritze mit vif Bauhasen und vif Kofsem jedoch seindt die
 achte müste hovem darup die Scheperey geholdem mit angeflagenn worden
 wovoll dartho keine worde noch hoffede gelegen findt und findt sonst besetzer
 erstlich tho hogen Sziritze Peter Vjath giffz jêrlich zwe gulden Pacht vier
 Schepell Roggen vier Schepell gersten, vier Schepell Hafern vier roppe flases ein
 teget lam ein Rockbuen und zwintzig Eyer. Peter Papecke giffz twe gulden
 Pacht III. Schepell Roggen, vier schepell gersten, vier schepell hafern, vier
 roppe flases ein teget lam ein Rockbuen und ein punt pepern. Item Claus
 Lapze II. gulden Pacht, III. schepell roggem III. schepell gerstem, vier schepell
 hafern, vier roppe flases ein teget lam und 20 Eyer. Drowes Gottum II gulden
 Pacht III schepell Roggem III schepell Gerstem III. schepell Hafern III roppe
 flases, ein teget lam ein Rockbuen und 20 Eyer. Arndt Adermann II gulden
 Pacht, III schepell Roggem III schepell Gersten III schepell hafern, vier roppe
 flases, ein teget lam ein Rockbuen und 20 Eyer. Memes Curdt I gulden Pacht
 II schepell Roggem II schepell Gersten II schepell Hafern, twe roppe flases, ein
 Rockbuen, ein teget lam, und 10 Eyer. Hans Lovemann I gulden Pacht II
 schepell Roggen II schepell Gerstem, II schepell Hafern II roppe flases, ein Rock-
 buen, ein teget lam und 10 Eyer. Achim Livert I gulden Pacht, II schepell
 Roggem II schepell Gerstem II schepell Hafern II roppe flases, ein teget Lam
 ein Rockbuen und 10 Eyer. Achim Sirwinck einen halben Gulden Pacht II roppe
 flases ein schepell Roggem, I schepell Gerstem und I schepell Hafern, ein Rock-
 buen, I teget Lam und 10 Eyer. Heinrich Buert einen halben gulden Pacht,
 I schepell Roggem, I schepell Gerstem, I schepell Hafern, II roppe flases ein
 Rockbuen, ein teget Lam und 10 Eyer. In Dorpe Blumenholte Hans Schröder
 vif Ort Pacht III roppe flases, ein teget Lam, ein Rockbuen und 20 Eyer.
 Engel Krieger viff Ort Pacht, III roppe flases, ein teget lam ein Rockbuen
 und XX Eyer. Hans Suce viff Ort Pacht vier roppe flases, ein teget lam, ein
 Rockbuen, und XX Eyer. Jacob Schröder dritthalb Ort Pacht, twe roppe
 flases ein teget lam, ein Rockbuen und X Eyer. Ock schall mine leve Hau-
 fraw in der Lippelmisschem Mollen allerley Korne nichts uhtgenamen tho malem
 die Matten frey hebbem, und darvann nicht mattem. Solke obgenandre
 gñeder mit allen Acker, Havem wischen, weidem Brincken, Voringem, Beckem
 Mollennsteden, Instore und uhtstore, mitt fischereyem, Jagerz, Holtungem, Hu-
 chingem, weeck und harat, und sunderlich dat herdem Holt genant, inn
 alle sinen Enden und scheidem, ock der wischen, so an solchen holte belegem,
 darvann die Blomerholter Buvern einen Gulden thor Pacht gevonn. Idt scholenn
 ock die beydem Dörper und besetzer dersulvem Have und sonderlich die vonn
 Blumenholte ere Huedunge, Viehetriffz und Holtunge beholden, geneten und ge-
 brucken, wo die Mollenzans und der Peccatell Lude tho Blumenholte aldar
 gehatt, beserem und gebrucker hebbem. Ditt also wo vorschrevem und ein

jeder insunderheit mit gericht hobest und siehest an hoves an halß und mit
aller Herlicheit und Gerechtigkeitt benomet edder unbenomet oder wo die Na-
men hebbenn mogen nichts ubtgenamenn, schall ebrgedachte mine eheliche Haus-
frow an stadt der 2000 fl. na minem Dode innehebbenn nüttem und damit
dohm und latem, als im andern eren guedern, ahne miner eren erfneuem,
noch mennigliches vamm erentwegen errunge, wedderspreckem oder verblinde-
wunge. Ock dat mine Ervenn oder Erfneuem tho solchem miner Hausfrowem
Liefgedinge by ereum Levende keine Gerechtigkeitt hebben, sondernn derfürzigem
tho behorik unnd thostendig seyn scholem, doch mit dieser Condition unnd gu-
dem Bescheide, so mine Hausfraw na minem Dode sich wedderumb verändern
würde, so scholem mine Erven macht hebben ditt vorschreven Liefgedinge mit
dem zwen dufend Gulden, die sie als dann miner Hausfrawen entrichten scho-
lem unnd wollem, wedderumb afrholatem, unnd diese vorschrevenn Gueder
wedder an sick tho nehmen unnd wenn mine Hausfraw die zwe tausend gulden
lifgedinge von minen eren tho voller nuege entrichtet und erfungen best, so
schall sie alsdann diese vorgeschrevenn gueder minem Erfem wedder afrtedem
erfem unnd vorlien, ock ohne jenige hulperede unnd behelp, als ick denne ock
gegenwerdig ebrgemelte mine Hausfrawe beliefdinge, wo solches na form unnd
Ordenunge der gemeinenn beschrevenen Rechten und Landes gewahnheit an
kräftigsten sein schulde, kunte oder mochte inn kraft dieses Briefes. Und so
in diesem meinem Lifgedinges Briefe weß vorsümett were, solchs schall miner
Hausfrawem nicht schedelich, oder minem Erfen profitlich oder batlich sin.
Alles getrew unnd one gefehr tho irkunde und sieder vaster unnwiederplicker
Holdunge, hebbe ick Hansß von Blanckenborg vor my mine erven, unnd ick
Jürgen vamm Blanckenborg thor tuchnisse miner vorwilligunge, jglicher sein an-
geborne Ingesegell wittlichen dhon hangen an diesem Brief. De gezevem
unnd geschrevenn is tho Prillewitz nach Christi unsers lieven Herrn und selig-
machers geburdt 1557. am tage Philippi unnd Jacobi.

Ich Hase vonn Blanckenborch Hanfes Sohnn erffotenn tho Prille-
witz, bekenne vor mich unnd meine erven, unnd vor jederman-
niglich, datt ick mitt wollbedachtem unnd freyenn willenn unnd
mode bewilliget hebbe alle datt jennige, dat min fründliche leve
Vader miner levenn steffmoder Cattarinen Kerckdorp vor eine Lief-
tucht vorsegelt unnd vorbriefet hefft, unnd dat min Vedder Jürgen
mode bewilliget hefft, dat selve hebbe ick ock bewilliget, datt hebbe
ick miner levenn steffmoder mitt hande und mit munde thogesecht,
datt ick ehr nümmermher inwerunge oder wedderwerdicheit innen
dhon will, na lude des versegelden Briefes. Ditt rede ick unnd
segge idt tho by minen adelichen eherenn unnd truwen unnd Edel-
mans gelovenn nümmermehr wedder tho ropenn oder tho sprec-
kenn tho wider irkunde und wiser wahrheit unnd wiser holdinge
hebbe ick ditt alles wo vorbemeltd mit miner eigenn handt
under dem hovett Brief geschrevenn.

✠ ○ ✠

TYPIS EXSCRIBEBAT
GVST. BENI. GROSCHVPE
AMPLISSIMI SENATVS ROSTOCHIENSIS
TYPOGRAPHVS.

clbcccxlvi.

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, likely bleed-through from a title page or a list of contents. The text is illegible due to its faintness and the paper's texture.

MC

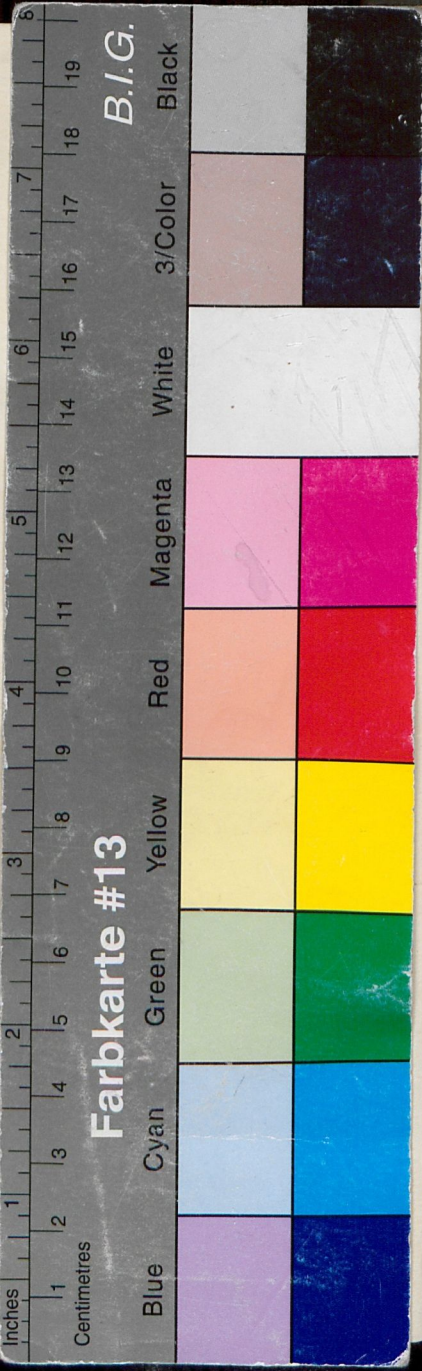

Ki 2154

X 2429633

61
HENRICI NETTELBLADTI a 52

ROSTOCHIENSIS

DE

DOTALITIO

E LEGIBVS ET MORIBVS GERMANORVM

SPECIATIM

MEGAPOLENSIVM

LIBELLVS SINGVLARIS.

Handwritten: Th: 2154

27. 3. 06.

ROSTOCHII ET WISMARIAE

SVMTIBVS IOANNIS ANDREAE BERGERI

clb lcccxxxvi.

